

Europska
komisija

VAŠE ODLUKE
OBLIKUJU SVIJET!

Vodič za potrošače

THE
AWAKENERS

Zaštita okoliša

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Sadržaj

Kampanja	3
Učinkovitost resursa	4
Što je to?	4
Zašto nam je to potrebno?	4
Pretvaranje otpada u resurs	4
Voda: ključni resurs	6
Ozelenjavanje gospodarstva EU-a	7
Što je zeleno gospodarstvo?	7
Europski prijelaz na zeleno gospodarstvo	7
politike za očuvanje prirodnih resursa	8
Zeleno gospodarstvo i radna mjesta	11
Savjeti	12
Zrak	13
Voda	16
Tlo	24
Minerali	26
Šuma/drvo	28
Bioraznolikost	30
Otpad	35
Ponovnauporaba	44
Recikliranje	45
Promet/putovanje	48
Energetska učinkovitost	49
Prekomjerna potrošnja	53
Zeleno gospodarstvo	56

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Kampanja

Tvoje odluke mogu promijeniti svijet!

Želiš li u potpunosti uživati u životu i pritom poštovati prirodu? Tada je Generation Awake prava stvar za tebe. Cilj je preispitati naše potrošačke navike i osvrnuti se na posljedice koje one imaju za prirodne resurse Zemlje. Ako si za Generation Awake tada znaš da svojim odlukama ne mijenjaš samo svoj svijet, već cijeli planet.

Kako? Život se sastoji od odluka, a svakodnevnim pametnim, ekološki prihvatljivim odlukama pozitivno utječeš na vlastiti život, ali i život svoje obitelji i prijatelja. Ponajprije, štediš novac i poboljšavaš svoj životni stil, a pritom pomažeš i gospodarstvu. Uz to, pametnijim potrošačkim odlukama pridonosiš tomu da tvoj grad, tvoja zemlja, Europa i cijeli planet postanu održiviji za sadašnje i buduće generacije.

Zajedno možemo raditi na stvaranju društva u kojem znamo kako od manje potrebnih resursa dobiti više proizvoda, u kojem je kultura bacanja relikta prošlosti, u kojem je količina otpada smanjena na nulu, a svi proizvodi imaju vrijednost i moguće ih je ponovno upotrijebiti ili obraditi da budu kao novi.

Generation Awake kampanja je koju je Europska komisija pokrenula da bi istaknula što svatko od nas može učiniti u svakodnevnom životu da bi uštedio vodu, energiju i ostale prirodne resurse te smanjio količinu otpada. Ako ti se sviđa što vidiš, podijeli poruku s članovima obitelji i prijateljima te nam se pridruži i na servisu Facebook. Hvala ti, drago nam je što si ovdje.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Učinkovitost resursa

Što je to?

Prirodni resursi poput metala, minerala, šuma, tla, hrane, zraka i vode nužni su za naš prosperitet i dobrobit, ali koristimo ih brže no što ih je moguće nadomjestiti. Kada uništavamo životinje i biljke koje održavaju ravnotežu naših ekosustava, stvaramo probleme za budućnost.

Da bismo osigurali dobru kvalitetu života za sebe i našu djecu, kao i zdrav okoliš i dinamično gospodarstvo, moramo promijeniti način na koji koristimo resurse, kao pojedinci i kao društvo. Učinkovitost resursa temelji se na većoj proizvodnji uz manje resursa, na održivom korištenju resursa te na smanjivanju ljudskog utjecaja na okoliš.

Zašto nam je to potrebno?

Ako nastavimo kao dosad, do 2050. trošit ćemo pet puta više resursa no danas. To vjerojatno neće biti moguće. Više od 60% naših ekosustava već se iskorištava suviše, globalni riblji fond ozbiljno je ugrožen, a sjećom prevelikog broja drveća ugrožavamo kvalitetu vode i zraka.

Svjetsko stanovništvo narast će do 9 milijardi ljudi. Moramo postati društvo koje učinkovitije koristi resurse – društvo koje radi na poboljšanju okoliša, a ne na njegovu narušavanju.

Zato EU promiče učinkovitu potrošnju resursa, odnosno iskorištavanje resursa na održiviji način. Primarnim sirovinama poput vode, minerala i drva mora se učinkovitije upravljati tijekom njihova životnog vijeka – od prvog izdvajanja do konačnog zbrinjavanja.

Najveći učinak potrošnje na okoliš ogleda se u hrani, građevinarstvu i prijevozu, stoga su na tim područjima potrebne najveće promjene. Kao potrošači možemo odraditi svoj dio tako da razmotrimo vijek trajanja i učinak proizvoda koje kupujemo te način korištenja energije i vode kod kuće, kao i razgovorom s prijateljima i obitelji o odlukama koje donosimo pri kupnji.

Pretvaranje otpada u resurs

Otpad se dosad smatrao izvorom zagađenja. No pametno upravljanje otpadom može ga pretvoriti u dragocjen izvor materijala, osobito kada je mnogih sirovina sve manje.

Najbolje je prestati stvarati otpad. Kada to nije moguće, preporučuje se ponovna upotreba i recikliranje.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Smanjenje

Razmisli o učinku proizvoda koje kupuješ na okoliš, uključujući ambalažu. Za kupnju uvijek koristi vrećice koje je moguće reciklirati, smanji količinu hrane koju bacaš i odaberi ponovna punjenja ako je moguće te izbjegavaj jednokratna pakiranja. Zašto na poštanski sandučić ne bi stavio naljepnicu s natpisom “Ne ostavljajte reklamne letke” i otkazao pretplatu na papirnata izdanja novina, a pretplatio se na biltene, turističke brošure i kataloge koji se primaju e-poštom? Odaberi internetsko bankarstvo. Kod kuće počni kompostirati otpad od voća i povrća. Kada biraš darove za svoje najmilije, razmisli o darivanju usluga, a ne materijalnih stvari, te pokloni primjerice karte za neki koncert ili tečaj. A ako ti je potreban proizvod koji ćeš koristiti samo jedanput – kao što je knjiga ili alat – radije ga posudi. Ako imaš novorođenče, razmisli o kupnji pelena za višekratnu upotrebu. Kada navršši dvije i pol godine, dijete potroši približno 6 500 pelena, što iznosi 1,5 tona otpada.

Ponovna upotreba

Ponovna upotreba predmeta ima mnogo prednosti. Smanjuje potrebu za prirodnim resursima, štedi energiju, smanjuje količinu otpada i štedi novac.

Možda tebi više ne treba stara odjeća, knjige, torbe, namještaj ili mobilni telefon, a treba nekom drugom. Jesi li razmislio o prodaji ili doniranju predmeta koji ti više ne trebaju putem internetskih trgovina ili dobrotvornih ustanova ili pak zamjeni tih predmeta s prijateljima? Pridonijeti možeš i kupnjom rabljene robe te drugih predmeta.

Razmisli o kupnji predmeta koje je moguće višekratno koristiti, a ne samo jedanput – kao što su punjive baterije – i ponovnoj upotrebi predmeta za neku drugu svrhu, ako je moguće. Plastične posude za hranu idealne su za spremanje u zamrzivač, staklenke pekmeza savršene su za začine, a stare čestitke za kolaž ili označavanje darova.

Sznaj može li se poderana ili iznošena odjeća popraviti prije no što je baciš, a prilikom kupnje novih proizvoda vodi računa o mogućnosti popravka.

Web-mjesta za razmjenu stvari povezuju osobe koje žele donirati proizvode s onima koji žele nabaviti nešto besplatno, od odjeće za novorođenčad do starih televizora i građevinskog otpada. Mnogi dizajneri i poduzetnici recikliranjem pretvaraju stare i nepotrebne predmete u poželjne, jedinstvene proizvode koji mogu postići dobru cijenu. Slomljeni nakit, otpadna tkanina i namještaj – osobito starinski – dobar su izvor za kreativce. Posjeti web-mjesta s rukotvorinama, potraži inspiraciju i pokušaj sam nešto izraditi.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Recikliranje

Recikliranje je sljedeća najbolja opcija nakon ponovnog korištenja. Recikliranjem se stari proizvodi pretvaraju u nove te se štede ograničeni resursi i štite prirodna staništa. Recikliranjem se izbjegava zagađenje vode i zraka koje nastaje u rudnicima i kamenolomima ili krčenjem šuma u potrazi za sirovinama, a za izradu novih proizvoda potrebno je i manje energije nego za preradu sirovina. Smanjuje se i količina otpada koji ide u spalionicu i na odlagališta otpada, koji su glavni proizvođači metana, stakleničkog plina koji 20 puta snažnije utječe na klimatske promjene od ugljičnog dioksida.

Stopa recikliranja gradskog otpada znatno je porasla u EU-u – s 23 % 2001. na 35 % 2010. – no i dalje ima mnogo mjesta za poboljšanje jer trenutno samo četiri zemlje (od njih 28) zadovoljavaju zakonski cilj da se reciklira 50 % kućanskog i sličnog otpada do 2020. Velik dio našeg kućanskog otpada može se reciklirati: organski otpad, uključujući sirovu i kuhanu hranu, papir i karton, tekstil, metal, staklo i neke vrste plastike. Mnoge jedinice lokalne samouprave organiziraju prikupljanje po kućama nekih ili svih vrsta otpada koji je moguće reciklirati. Ako tvoja ne organizira, možda postoje lokalni centri za recikliranje u koje možeš odnijeti otpad.

Voda: ključni resurs

U nekim dijelovima Europe vode ima u izobilju, a u drugim je ima malo, no gdje god da živiš, isplati se biti pažljiv prilikom korištenja vode i izbjegavati gubitak gdje god je moguće. Voda je ograničeni resurs. Potrebno ju je pročišćavati da bi bila sigurna za piće, a otpadne je vode potrebno obrađivati prije no što se vrate u okoliš: obje aktivnosti troše energiju i druge resurse. Budućnost nam nosi veću nestašicu vode, nepredvidljivije vremenske prilike i povećanu globalnu potrošnju svježih vode, stoga je važno da svi učinkovito koristimo vodu, izravno i neizravno.

Lako je uočiti gdje se voda troši izravno i poduzeti mjere radi promjene ponašanja. Tuširaj se, a nemoj se kupati, postavi glavu tuša koja štedi vodu, montiraj štedljive WC kotliče i ostale kućanske uređaje, odmah popravi slavine i kotliče koji kapaju, zatvori slavinu kada pereš zube i prikupljaj kišnicu kojom ćeš zalijevati vrt. A postoje i očite zabrane: WC nemoj koristiti kao mokri koš za smeće, a boje i ostale tvari štetne za okoliš nemoj izljevati u odvod.

Neizravna potrošnja vode manje je uočljiva, a to znači da vjerojatno koristiš mnogo više vode no što misliš. To je zato što se voda koristi u proizvodnji gotovo svega. Kada kupiš vreću krumpira u lokalnoj trgovini, na primjer, izravno korištenje vode predstavlja vodu koju koristiš za pripremu, pranje i kuhanje krumpira. No neizravno korištenje predstavlja svu vodu koja se za proizvodnju krumpira koristila u opskrbnom lancu: mjeseci navodnjavanja, transport, gorivo za strojeve itd. Mnoge tvrtke počinju zbrajati i objavljivati učinak svojih proizvoda na vodu. Ako odabereš proizvod s manjim učinkom na vodu, vjerojatno činiš uslugu okolišu. Doznaj više o izravnom i neizravnom korištenju vode u našem vodiču o vodi (<http://www.imagineallthewater.eu>).

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET!
VODIČ ZA POTROŠAČE

Ozelenjavanje gospodarstva EU-a

Što je zeleno gospodarstvo?

Da bismo se suočili s izazovima današnjice, moramo promijeniti način proizvodnje i trošenja dobara. Moramo stvoriti veću vrijednost iz manje količine resursa, smanjiti troškove i minimizirati učinke na okoliš. Moramo učiniti više uz manje resursa.

Učinkovitiji proizvodni procesi i bolji sustavi za upravljanje okolišem mogu znatno smanjiti zagađenje i količinu otpada te uštedjeti vodu i druge resurse. To je dobro i za poslovanje jer može smanjiti operativne troškove i ovisnost o primarnim sirovinama.

Na takvim se idejama temelji zeleno (kružno) gospodarstvo. To je sustav koji optimizira protok robe i usluga radi maksimalnog iskorištavanja primarnih sirovina i smanjenja količine otpada na apsolutni minimum

U zelenom se gospodarstvu materijali dijele po vrstama. Biološki materijali – hrana, biljni otpad, drvo i tekstilna vlakna – troše se i vraćaju u okoliš kao kompost ili gnojivo radi vraćanja hranjivih tvari u tlo i/ili se obrađuju radi stvaranja obnovljive energije. Tehnički se materijali održavaju, ponovno koriste, obnavljaju ili stalno recikliraju po načelu zatvorene petlje. Sustav je energetski učinkovit i što više koristi obnovljivu energiju, smanjujući pritom emisije stakleničkih plinova.

Zeleno gospodarstvo zahtijeva odmak od pristupa proizvodnji koji se može opisati kao “uzmi, napravi, baci”.

Time će se stvoriti nova dinamika u svim sektorima. Pojavit će se potražnja za inovacijama na području dizajna proizvoda i proizvodnje. Paralelno će se težiti razvoju nove generacije proizvoda produljenog vijeka trajanja koje je moguće ponovno iskoristiti, popraviti, rastaviti te čije je komponente moguće ponovno iskoristiti ili reciklirati.

Javne ustanove i tvrtke zaposlenicima će morati pomoći da razviju nova znanja i vještine u skladu sa zahtjevima zelenog gospodarstva.

Europski prijelaz na zeleno gospodarstvo

Većina Europljana ima dobru kvalitetu života te jednostavno pristupa širokom rasponu proizvoda i potrošačkih dobara. To mnogi uzimaju zdravo za gotovo, ali činjenica je da prirodne resurse iskoristavamo brže nego što se oni mogu obnoviti. S povećanjem bogatstva u svijetu i ljudi u drugim regijama, što je sasvim logično, očekuju sličnu visoku kvalitetu života.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Zato je Europi potrebno zeleno gospodarstvo. Zahvaljujući inovativnijim poslovnim modelima utemeljenima na učinkovitom korištenju resursa i optimalnom upravljanju otpadom kao resursom, moguće je proizvesti veću vrijednost uz manji utrošak sirovina te smanjiti učinak na okoliš. Put prema zelenom gospodarstvu trebao bi iskoristiti iskustva europskih eko-industrija u područjima kao što je obrada otpada i recikliranje, pročišćavanje voda i opskrba vodom te se temeljiti na njima. To su neki od najotpornijih sektora, s najbržim rastom proteklih godina i tijekom financijske krize.

Prijelaz na zeleno gospodarstvo pridonijet će i preuzimanju vodeće pozicije u globalnom gospodarstvu, kojem su očajnički potrebna rješenja problema koje donosi rastuća populacija, nedostatni resursi i narušen prirodni okoliš.

politike za očuvanje prirodnih resursa

Dobra je vijest da se napredak ostvaruje. Voda i zrak znatno su nam čišći nego prije nekoliko desetljeća, a zaštićeno je više europskih prirodnih bogatstava no ikad prije. EU svoju pozornost sada usmjerava na učinkovitije korištenje resursa u europskom gospodarstvu, a novim politikama namjerava mobilizirati poduzetnike, industriju i potrošače.

Mnoge su zamisli navedene u Planu za povećanje učinkovite potrošnje resursa u Europi. On donosi mjere koje tvorcima politika moraju poduzeti da bi se resursi u našem svijetu učinkovitije koristili te se utvrđuju ključne točke za ocjenu napretka.

U sličnom se duhu u nedavno iznesenom prijedlogu Akcijskog programa za zaštitu okoliša – pod sloganom “Živjeti dobro u skladu s mogućnostima planeta” – iznosi vizija zelenog, inkluzivnog gospodarstva koju bi trebalo ostvariti do sredine ovog stoljeća. U toj se održivoj budućnosti dobrostojeći i zdravi okoliš temelji na inovativnom, cirkularnom gospodarstvu u kojem se ništa ne troši uzalud i u kojem se prirodnim resursima upravlja na načine kojima se poboljšava otpornost društva.

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

Učinkovitost resursa ključna je komponenta Europe 2020., strategije EU-a za inteligentno, održivo i inkluzivno gospodarstvo. Na razini EU-a pokrenute su brojne inicijative koje pridonose ovom cilju, a obuhvaćaju područja kao što su prijevoz i energetika, povećanje svijesti o potrebi učinkovitijeg korištenja oskudnih resursa i održivije potrošnje.

<http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe/>

Napori kojima je cilj promicati ekološku svijest na jedinstvenom tržištu obuhvaćaju usvajanje metoda na razini cijele Europske unije za mjerenje ekološke uspješnosti proizvoda te tvrtki i ustanova radi stvaranja povjerenja između proizvođača i potrošača. Predloženim bi se metodama trebalo zajamčiti da proizvodi dobiveni najučinkovitijim iskorištavanjem resursa i koji najviše pridonose zaštiti okoliša budu poznati i prepoznatljivi na tržištu.

<http://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/index.htm>

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

EU će i dalje promicati i podupirati načine proizvodnje i robu koji učinkovito iskorištavaju resurse. Jedan od primjera takvih mjera je Europska inicijativa za zelene automobile. Trenutno se 73% ukupne količine nafte u Europi troši na prijevoz, a procjenjuje se da će se broj putničkih automobila u sljedećih 20 godina udvostručiti. Inicijativom za zelene automobile žele se potaknuti istraživanje i inovacije u području vozila koja pridonose zaštiti okoliša.

http://www.green-cars-initiative.eu/funding/open-fp7-calls/2013-call-texts/FP7-2013-MATERIALS_FOR_GREEN_CARS.pdf/view

http://ec.europa.eu/research/transport/road/green_cars/index_en.htm

U Planu Komisije za gospodarstvo utemeljeno na niskoj emisiji ugljika do 2050. možete pročitati i kako se od sektora odgovornih za najveće emisije stakleničkih plinova u Europi – sektora proizvodnje struje, industrije, prijevoza, građevinarstva i poljoprivrede – očekuje prijelaz na gospodarstvo utemeljeno na niskoj emisiji ugljika u nadolazećim desetljećima.

http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/index_en.htm

Energetski plan 2050 nadopuna je plana za smanjenje emisije ugljičnih spojeva. Pogledaj kako on pridonosi smanjenju emisija stakleničkih plinova u Uniji. Cilj je do 2050. postići smanjenje emisija na području EU-a od 80 – 95%.

http://ec.europa.eu/energy/index_en.htm

Jesi li ikad razmišljao o tome koliko je bioraznolikost važna za naš opstanak? I kako sve više nestaje? Strategijom bioraznolikosti taj se trend namjerava preokrenuti. Do 2050. bioraznolikost u EU-u i usluge povezane s ekosustavima – njezin prirodni kapital – treba zaštititi, valorizirati i na primjeren način obnoviti.

http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

Direktiva za zaštitu ptica održava populaciju divljih ptica u Europi i štiti močvarna područja od međunarodne važnosti.

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

Mreža zaštićenih prirodnih područja Natura 2000 osnovana je kako bi se dugoročno zajamčio opstanak najvrednijih i najugroženijih vrsta i staništa u Europi.

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

Direktiva o staništima omogućuje obnovu zaštićenih životinjskih staništa i vrsta te pridonosi stvaranju koherentne europske ekološke mreže zaštićenih područja.

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm

Okvirna Direktiva o vodama (ODV) i Europski informacijski sustav za vode (WISE) pridonose zaštiti vodenih sustava od ekološke štete. WISE je portal za pristup informacijama o vodi u Europi.

http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html

<http://www.water.europa.eu/>

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Plan za zaštitu voda 2012. utire put boljoj provedbi postojećih zakona za zaštitu voda i daljnjoj integraciji politika.

http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm

Početkom 2013. na snagu je stupio novi zakon za borbu protiv trgovine drvom koje je nelegalno uvezeno u EU.

http://ec.europa.eu/environment/forests/timber_regulation.htm

U tijeku je revizija zakonodavstva EU-a o upravljanju otpadom. Cilj je da se s otpadom čiji nastanak nije moguće izbjeći postupa kao s resursom. Predviđene su sljedeće akcije: smanjenje generiranja otpada, povećanje postotka ponovnog iskorištavanja i recikliranja, postupno ukidanje odlagališta otpada i strogo ograničavanje izvora za ponovnu proizvodnju energije na otpad koji nije moguće reciklirati, smanjenje plastičnog otpada (uključujući smanjenje broja plastičnih vrećica u EU-u), smanjenje otpada koji završi u moru te bolja provedba zakona o upravljanju otpadom.

<http://ec.europa.eu/environment/waste/index.htm>

Europa u velikoj mjeri ovisi o uvozu primarnih sirovina i energije. Doznajte kako Plan za povećanje europske učinkovitosti resursa preporučuje povećanje produktivnog iskorištavanja resursa i odvajanje ekonomskog rasta od iskorištavanja resursa radi poboljšanja europske konkurentnosti i smanjenja ovisnosti o uvozu, uz istovremenu bolju zaštitu prirodnog kapitala.

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/

Početkom 2012. napravljen je važan korak pokretanjem Europskog inovacijskog partnerstva za sirovine. Inovacijska partnerstva objedinjuju javne i privatne dionike iz različitih država i sektora radi ubrzanog usvajanja inovacija koje pridonosi smanjenju ovisnosti EU-a o primarnim sirovinama te potiče učinkovito korištenje materijala i smanjenje otpada do 2020. godine.

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/raw-materials/innovation-partnership/index_en.htm

Jesi li znao da su europska tijela javne vlasti glavni potrošači? Svake godine ona potroše oko 2 bilijuna eura, što odgovara iznosu od otprilike 17% bruto društvenog proizvoda EU-a. Odabirom proizvoda i usluga s manjim utjecajem na okoliš oni mogu uvelike pridonijeti održivoj potrošnji i proizvodnji. Više o zelenoj javnoj nabavi na:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/what_en.htm

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Zeleno gospodarstvo i radna mjesta

Zeleno gospodarstvo nudi mogućnosti za budući rast i stvaranje radnih mjesta u Europi. Sektori poput recikliranja, pročišćavanja voda, upravljanja prirodnim resursima, održivog šumarstva i poljoprivrede te ekološki prihvatljivih proizvoda i usluga – pod zajedničkim nazivom eko-industrija – čine otprilike 2,5% BDP-a EU-a te su se pokazali otpornima na ekonomsku krizu. Proteklih deset godina rast eko-industrije iznosio je otprilike 8% godišnje.

Europa ima velik globalni udio na tržištu u nekim od tih sektora, primjerice procjenjuje se da njezin globalni tržišni udio u industriji recikliranja iznosi 50%. Organski uzgoj još je jedno područje rasta.

Izvoz roba i usluga na području zaštite okoliša gotovo se trostruko povećao u razdoblju od 1999. do 2010. te sada iznosi više od 24 milijarde eura. Eko-industrija već zapošljava više ljudi od čelične, farmaceutske ili automobilske industrije.

U nedavnom ispitivanju časopisa Harvard Business Review uočeno je da tvrtke koje ulažu u održivost financijski bolje posluju. Ispitivanje je pokazalo i da tvrtke koje učinkovito koriste resurse, odnosno tvrtke koje koriste manje energije i vode te stvaraju manje otpada po jedinici prihoda, imaju veći povrat ulaganja od konkurencije. Pogledajte:

<http://blogs.hbr.org/2012/09/sustainable-investing-time-to/>

Razvoj novih rješenja za gospodarenje otpadom u sklopu kojih se otpad tretira kao resurs, a ne kao teret, nudi važnu priliku za stvaranje novih radnih mjesta i uštedu prirodnih resursa. U sljedećih nekoliko godina razvit će se nove europske inicijative za poboljšanje načina na koji gospodarimo različitim vrstama otpada. Prema ispitivanju iz 2012. Europa bi uštedjela 72 milijarde eura godišnje kada bi se u potpunosti primjenjivali svi zakoni EU-a vezani uz otpad. Prihodi sektora za upravljanje otpadom i recikliranjem porasli bi za 42 milijarde eura, a do 2020. stvorilo bi se 400 000 novih radnih mjesta.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Savjeti

Ovdje smo prikupili sve savjete dostupne na našem web-mjestu – i još mnogo toga.

Savjeti su grupirani po temi – zrak, voda, tlo, minerali, otpad i tako dalje – da bi lakše razumio učinak različitih artikala i dnevnih navika na svakodnevne resurse i okoliš te da bismo ti predstavili održive alternative koje će ti omogućiti da svakog dana doneseš mudre odluke vezane uz potrošnju, i za sebe i za planet.

Imamo i poseban vodič o vodi [[veza na PDF](#)], u kojem otkrivamo neke iznenađujuće činjenice o nevidljivoj količini vode koju neizravno konzumiramo.

Uživaj u čitanju i upamti – tvoje odluke mogu promijeniti svijet!

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Zrak

Čisti je zrak jedna od temeljnih potreba čovjeka. Međutim kvaliteta zraka snižava se na razne načine. Među očigledne onečišćivače ubrajaju se ispušni plinovi iz automobila i sagorijevanje fosilnih goriva, ali i uzgojem životinja proizvode se emisije stakleničkih plinova poput ugljikova dioksida i metana. Pješačenjem, vožnjom bicikla, većim korištenjem obnovljive energije, a možda i konzumiranjem manjih količina mesa možemo dati naš skroman doprinos.

Boja

Je li tvoja boja zelena?

Diljem Europe postoje milijuni predanih kućnih majstora. Svake godine vlasnici kuća za svoje “uradi sam” projekte potroše milijarde eura na drvo, boju, lak i ostale materijale. Međutim, utjecaj na okoliš može se smanjiti ponovnim korištenjem materijala, odabirom održivog drvenog materijala i kupovinom ekološki prihvatljivih boja. Osobito je u pogledu boje moguće znatno smanjiti utjecaj na okoliš pridržavajući se nekoliko jednostavnih pravila. Pri odabiru boje, završnog premaza ili sredstva za zaštitu drva odaberi proizvod s najmanjim utjecajem na okoliš. Izračunaj koliko materijala stvarno trebaš i ne kupuj previše jer velika količina kupljene boje nikad se ne potroši i završi kao problematični otpad. Ako možeš birati, odaberi proizvod bez upozoravajuće oznake opasnosti (u većini zemalja riječ je o crnom simbolu u narančastom ili žutom pravokutniku s opisom upozorenja). “Prirodne boje” ili “potpuno prirodne boje”, boje na mliječnoj bazi i vapnene boje često sadrže manje štetne tvari od običnih boja. Praktičnije su za primjenu i bolje za kvalitetu zraka u zatvorenom prostoru. Neki proizvođači u svojoj ponudi imaju i recikliranu boju. Na kraju, vrijedi potražiti i europski znak zaštite okoliša za unutarnje boje. To znači da su ti proizvodi manje štetni za okoliš.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Bicikl

Koliko se korištenjem bicikla smanjuju emisije CO₂?

Kada bi dovoljno ljudi umjesto četiri kotača odabralo dva, emisije CO₂ mogle bi se znatno smanjiti. A čini se da se i trend razvija u tom smjeru. Vjerojatno si primijetio da se sve više ljudi u tvom gradu koristi biciklom. Prošle je godine broj biciklista u Velikoj Britaniji porastao za 1,3 milijuna te ih je sada ukupno 13 milijuna (odnosno 27% stanovništva). Od ukupnog broja novih biciklista 500 000 ih bicikl koristi često ili redovito.

Prednosti bicikla, bez obzira koristi li se za odlazak na posao ili samo za razonodu, mnogobrojne su. Ponajprije, to je odličan način održavanja kondicije. Istodobno pridonosiš zdravijem i čistijem okolišu, s manjim zagađenjem zraka i manjim prometnim zagušenjima. Bicikl je puno jeftinije prijevozno sredstvo kojim se lakše stiže do željenog odredišta jer se njime mogu izbjeći gužve, a istodobno se štedi na troškovima goriva. Bicikl je u svakom pogledu resursno učinkovit. Želiš li još više pratiti ekološke trendove? Ako još nemaš bicikl, zašto ne bi kupio rabljeni? Premda je popularnost bicikla zaslužna za smanjenje emisija ugljika i ekološki prihvatljivije društvo, nagli je porast broja bicikala doveo do nepotrebnih viškova. Stari bicikli često završe na deponiju iako su izrađeni od mnogih materijala koji se mogu reciklirati, poput aluminija i gume, i stoga su i dalje vrijedni kao otpad. Odlučiš li se za kupnju novog bicikla, potraži bicikl koji je izrađen za dugoročniju uporabu i dobro ga održavaj. Mnogi bicikli kupljeni su s dobrom namjerom, na primjer, za odlazak na posao, a na kraju ipak zahrđaju. To nije dobra upotreba resursa. Dobra je ideja posuditi bicikl na nekoliko tjedana i vidjeti kako ide. A ako si i dalje zagrijan, onda vrijedi kupiti rabljeni ili novi bicikl.

Računalo

Bi li ti šef trebao predložiti da češće radiš od kuće?

Zato što je to bolje za okoliš... Svakodnevno putovanje ne uzrokuje samo zagađenje, nego i troši resurse. Sjeti se samo oštećenja cesta te novih materijala i resursa potrebnih za popravak tih oštećenja. Naravno da se mnogi od nas moraju voziti autom na posao, no koliko je onih koji to ne moraju? Svi bismo htjeli izbjeći jutarnje ili večernje gužve. Jesi li znao da se vožnjom u koloni gotovo udvostručuje potrošnja goriva? A da ne govorimo o dodatnim emisijama koje pritom nastaju. Odlaziti na posao biciklom ili pješice odličan je način da se smanji potrošnja resursa i da istovremeno ostaneš u kondiciji. Zašto ne bi koristio javni prijevoz ili podijelio automobil s kolegom ili nekom drugom osobom koja putuje na isto odredište? Na taj se način smanjuju troškovi i emisije ugljičnih spojeva. Mogao bi se potpuno riješiti automobila i učlaniti se u automobilski klub u kojem članovi posuđuju vozilo na sat, dan ili tjedan. Ili zašto od šefa ne zatražiš odobrenje za rad od kuće?

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Ključevi automobila

Nije jednostavno živjeti bez automobila, ali vrijedi pokušati, zar ne?

Da bismo živjeli ekološki svjesnije, za neke se stvari doista moramo potruditi. Za druge gotovo i nije potreban trud. Na primjer, šetnja umjesto vožnje automobilom vrlo je jednostavna, a mnogostruko pridonosi očuvanju okoliša: smanjenje onečišćenja zraka i buke, manja potrošnja resursa za proizvodnju, pogon ili održavanje automobila, a da ne spominjemo pozitivne učinke na zdravlje kao posljedica redovitog kretanja. Naravno, postoje situacije kada je nužno koristiti automobil, ali trebaš li doista koristiti automobil za kratke udaljenosti, poput odlaska do najbliže trgovine ili susreta s prijateljem na kavi, ili možda možeš i prošetati. Uživa li itko obavljati kupovinu u trgovini? Redovi, gužva, mukotrpan izlazak s parkirališta stvarno mogu biti naporni. Stoga kad se sljedeći put nađeš na blagajni, upitaj se je li ta vožnja uistinu bila potrebna? Jesi li možda mogao naručiti dostavu namirnica? Kupovina namirnica na mreži mnogo je učinkovitija. Još jedan savjet: provjeri rok isteka namirnica tako da znaš što prvo treba potrošiti jer rasipati hranu znači isto što i rasipati resurse. Ako ipak želiš ići u kupovinu treba razmisliti postoji li trgovina u blizini i možda otići pješice ili biciklom. I ne zaboravi popis stvari za kupovinu.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Voda

U nekim dijelovima Europe brzo se zaboravlja da je voda ograničen resurs, dok su u drugima česte nestašice vode stvarnost. Način na koji trošimo vodu utječe na druge ljude, stoga je naša obveza učinkovitije je koristiti: izravno, primjerice tuširanjem umjesto kupanja, ili neizravno, ne rasipanjem proizvoda za čiju su proizvodnju potrebne ogromne količine vode. Zbog klimatskih će se promjena veliki dijelovi Europe u bližoj budućnosti vjerojatno suočiti s nestašicom vode i ograničenim pristupom kvalitetnoj pitkoj vodi.

Kupanje

Kupanje ili tuširanje?

Moramo se naviknuti na činjenicu da je voda ograničen resurs. Gotovo petina svjetskog stanovništva živi u područjima u kojima nedostaje vode, a još je pola milijarde ljudi suočeno s ozbiljnim nestašicama vode. Na planetu ima dovoljno slatke vode za potrebe njezine trenutne populacije od oko sedam milijardi ljudi (iako će se taj broj sigurno povećati), međutim slatka voda nije ravnomjerno raspodijeljena i velike se količine rasipaju. U Europi je sve više područja koja pogađaju nestašice vode i suše. Stoga je na nama da pokušamo koristiti vodu što je moguće učinkovitije. To možemo lako postići jednostavnim promjenama svakodnevnih navika, na primjer, tuširanjem umjesto kupanja. Za punjenje kade vodom potrebna je puno veća količina vode nego za brzo tuširanje. Petominutnim tuširanjem svaki dan umjesto kupanja može se uštedjeti 400 litara vode tjedno, uz znatno manju potrošnju energije. Ako se ipak želiš kupati, pokušaj kadu ne napuniti do vrha, a ako je temperatura vode toliko visoka da je potrebno dodati hladnu vodu, tada ne rasipaš samo vodu nego i energiju!

Voda od kupanja

Može li se voda od kupanja podijeliti s nekim drugim?

Razlog zbog kojeg se ljudi odlučuju na kupanje nije vjerojatno samo čistoća, već i opuštanje. Nakon što se okupaš, zašto ne bi tu vodu ostavio za nekog drugog? Napuni kadu do pola umjesto do vrha i provjeravaj temperaturu tako da nakon toga nije potrebno dotočiti hladnu ili vruću vodu.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Šampon

Jesi li ikad razmišljao o kupnji "zelenog" šampona?

Da bi imali učinka, neke je šampone i balzame potrebno ostaviti na kosi nekoliko minuta, a za to vrijeme voda nepotrebno otječe u odvod. Isprobaj proizvode za kosu koje ne treba ostaviti dugo u kosi. Ili biološke šampone i balzame. Ti proizvodi izrađeni su od prirodnih sastojaka i znatno su ugodniji za vodene ekosustave u kojima na kraju završe.

slavina

Cure li vam slavine?

Zbog kvara na slavini mjesečno može isteći više od 100 litara vode. Ponekad je dovoljno do kraja zatvoriti slavinu, međutim, ako slavina kaplje cijelo vrijeme, popravi je što prije.

Jačina mlaza vode na slavini

Je li voda u tvojoj kući pod prevelikim tlakom?

Brzina protoka vode u slavinama uvelike se razlikuje, od 2 do 25 litara u minuti, no skoro nikad nije potrebno više od 10 litara u minuti. Protok možeš kontrolirati tako da slavinu ne otvoriš do kraja ili da je ne ostaviš predugo otvorenu. Brzinu protoka možeš smanjiti odabirom slavina s niskim protokom vode, ugradnjom perlatora odnosno ugradnjom ventila za smanjenje tlaka kojima se ograničava protok u cijeloj vodovodnoj instalaciji. Kada otvoriš slavinu, sjeti se da je potrebno puno energije da se otpadna voda pretvori u pitku vodu, stoga troši samo onoliko koliko doista trebaš.

Temperatura vode

Voda u tvom domu je prevruća?

Ako ti je voda prevruća, trebat ćeš dodati hladnu vodu da bi se dobila prava temperatura. Na tvom sustavu grijanja trebala bi postojati mogućnost snižavanja temperature termostatom. A ako je potrebno pričekati da se voda zagrije, neiskorištenu hladnu vodu možeš skupiti u posudu i iskoristiti je za piće ili zalijevanje. I u slučaju da je temperatura vode dobra, s vrućom vodom trebalo bi postupati što štedljivije kako bi se uštedjela energija potrebna za njezino zagrijavanje.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

odjeća

Može li se odjeća nositi više puta?

Iz higijenskih razloga poželjno je čarape i donje rublje prati nakon svakog nošenja. No ostali odjevni predmeti, kao što su puloveri i hlače, mogu se nositi nekoliko puta prije nego što ih je potrebno oprati. Što se odjeća više puta nosi prije pranja veća će biti i ušteda vode.

prašak za rublje

Što rijeke misle o prašku za rublje koji si koristio?

Prašak kojim pereš rublje jednom će završiti u rijekama i morima. Neki deterdženti sadrže anorganske nutrijente, fosfate, koji mogu biti uzrok ubrzanog rasta algi koji dovodi do onečišćenja vode. Korištenjem manje količine deterdženta možeš smanjiti količinu fosfata koji kroz odvod otječu u ekosustav. Isto tako razmisli o korištenju bioloških deterdženata jer su njihovi prirodni sastojci znatno prihvatljiviji za vodene sustave u kojima na kraju završe.

Kuhinjska slavina

Zašto biljkama ne dati još malo vode?

Ako ne možeš popiti svu vodu koju si natio u čašu, nemoj je bacati. Možeš je iskoristiti za zalijevanje biljaka. Bit će ti na tome zahvalne.

Šalica za kavu

Mora li se kuhalo za vodu stalno puniti?

Pri svakoj pripremi toplog napitka kuhalo nije potrebno isprazniti i ponovno puniti. Jednako je dobra voda koja je već u njemu. Ako kuhalo za vodu i lonce napuniš samo s potrebnom količinom vode, štediš i vodu i energiju.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

sudoper

Prati, ali na ekološki način!

Krenimo s malim stvarima kako bismo zaustavili rasipanje vode. Posuđe, na primjer, ne treba prati dok voda teče. Razlike u količini vode koja ističe iz kuhinjskih slavina ogromne su, od 2 do 25 litara u minuti, što znači da na potrošnju vode uvelike utječu jačina mlaza i njegovo trajanje.

Pranjem posuđa u velikoj posudi ili u zatvorenom sudoperu potrošnju vode možeš smanjiti za 50% ili više. Naravno, otvoriš li slavinu za vruću vodu, ne trošiš samo vodu - iznenadio bi se visinom troškova energije potrebne za zagrijavanje vode. Ako je voda prevruća provjeri termostat bojlera. Vjerojatno ga treba samo podesiti.

perilica posuđa

Koristiš li svoju perilicu posuđa na najučinkovitiji način?

Odlučiš li posuđe prati u perilici posuđa umjesto ručno, kupi uređaj visoke energetske učinkovitosti i kad god je to moguće koristi štedljivi program. Na taj način troši se znatno manje vode nego uobičajenim programom pranja. Ostatke hrane prikupi u zdjelu (i potom ih recikliraj ili pretvori u kompost!), ali posuđe nemoj ispirati prije stavljanja u perilicu. Većina današnjih perilica dovoljno su jake i mogu oprati posuđe bez prethodnog ispiranja. I ne zaboravi: ne uključuj perilicu ako je poluprazna. Pričekaj dok se perilica napuni i ne pretjeruj s korištenjem praška za pranje ili tableta. Sjeti se razarajućih učinaka fosfata i cvjetanja algi u morima i rijekama.

Ključevi automobila

Kako možeš smanjiti potrošnju vode?

Možda misliš da pranjem automobila kod kuće trošiš manje vode nego u praonici, a zapravo je obratno. U štedljivoj automatiziranoj praonici obično se potroši manje vode po automobilu nego pri pranju automobila kod kuće. Ako automobil unatoč svemu želiš prati kod kuće, nemoj koristiti crijevo za polijevanje jer se na taj način troši više od 18 litara vode u minuti. Umjesto toga koristi kišnicu koju si skupio u vjedru. Automobil će ti biti zahvalan. Osim toga, automobili se ne moraju prati svaki tjedan, zapravo neki automobili peru se jednom godišnje!

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Voće

Je li organski uzgojeno voće i povrće uistinu prihvatljivije za okoliš?

Organski uzgojeno povrće i voće uzgaja se na održiv način i ne prska se insekticidima i ostalim kemikalijama. Uzgaja se u tlu bez umjetnih pesticida i komposta. Možda ćeš u salati pronaći puža, ali to je samo dokaz da je ta salata prirodnija. Odabirom organski uzgojenog voća i povrća štedi se i voda jer se ne mora ispirati toliko temeljito kao voće i povrće obrađeno kemikalijama. A u fino naribanoj limunovoj kori neće biti voska!

prozor

Iskoristi kišne dane na najbolji mogući način!

Zalijevati biljke pitkom vodom čisto je rasipanje jer vodu cijelu godinu dobivamo besplatno. Umjesto toga na mjestu izložena kiši postavi biljke ili bačve za skupljanje kišnice s krovova ili oluka. A zašto na odvod ne bi pričvrstio vjedro za vodu i tako prikupio dovoljno vode za zalijevanje vrta i pranje terase? Biljke mnogo više vole kišnicu – bit će ti zahvalne!

svjetiljka

Na koji su način povezani voda i energija?

Za proizvodnju energije potrebne su ogromne količine vode, uglavnom za hlađenje elektrana. Premda se voda nakon korištenja često vraća u rijeke, razlike u temperaturama i količinama mogu negativno utjecati na ekosustav. Čak i kada se električna energija dobiva iz energije vode, brane prekidaju tok rijeka, što ribama otežava dolazak do mrjestilišta. S vremenom te barijere mogu dovesti do presušivanja rijeka.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Tuširanje

Tuširaš li se dulje nego što traje tvoja omiljena pjesma?

U kućanstvu svaki dan potrošimo velike količine vode, no koliko je vode stvarno neophodno? Voda je ograničen resurs i mnogi dijelovi svijeta, pa i neki dijelovi Europe, već se suočavaju s nestašicama u opskrbi. I ti možeš pridonijeti očuvanju tog vrijednog resursa. Jutarnje tuširanje u mnogim je europskim kućanstvima glavni izvor potrošnje vode, ali nije svako tuširanje jednako učinkovito. Tuševi s jakim mlazom, na primjer, mogu u pet minuta potrošiti više vode nego što stane u punu kadu. Učinkovitije tuširanje moguće je ostvariti na više načina. Dok nanosiš šampon ili gel za tuširanje, zatvori slavinu. Možeš i skratiti vrijeme tuširanja. Razmisli o nabavi sata za mjerenje vremena tuširanja ili o zamjeni ručke tuša s masažnim mlazom onom sa slabijim protokom.

Zahod

Je li tvoj zahod pametniji nego što misliš?

Uporabom vodokotlića s dvojnim ispiranjem tekućinu i papir možeš ispirati kratkim mlazom koji troši 70% manje vode od standardnog mlaza za ispiranje. Ako još nemaš takav sustav, možeš ga ugraditi jednostavno i brzo, a može se koristiti na skoro svim standardnim toaletnim sustavima.

umivaonik

Je li potrebno pustiti vodu da teče cijelo vrijeme?

Za pranje zuba potrebno je oko dvije minute, ali ako vodu ostaviš da teče cijelo vrijeme, nepotrebno je prolijevaš. Otvori slavinu samo kad želiš isprati četkicu. Isto vrijedi i za brijanje. Na početku napuni umivaonik do pola, ali nemoj ostaviti vodu da teče cijelo vrijeme.

perilica rublja

Peri na 30, osim ako nije jako prljavo

Perilice rublja troše jako puno vode, no postoje načini kako odjeću prati učinkovitije. Većina modernih perilica odlikuje se eko-postavkom koja koristi manje vode od uobičajenog pranja. Štoviše, većina energetski učinkovitih perilica danas troši manje od 50 litara vode po pranju. Rublje je pametno prati na nižoj temperaturi jer se troši mnogo manje struje nego pri višoj (50 °C i višoj). No ako rublje uvijek pereš na nižim temperaturama, povremeno uključi pranje na višoj temperaturi da bi perilica i crijevo ostali čisti.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

prljavo rublje

Stane li još rublja u tvoju perilicu?

Prilično je logično da se dvama pranjima u dopola napunjenoj perilici troši dvaput više vode nego jednim pranjem te iste količine rublja. Ako unaprijed isplaniraš kada ćeš nositi neki dio odjeće, neće se dogoditi da ga moraš oprati u trenutku kada nemaš i drugog prljavog rublja.

Kućna apoteka

Gdje će završiti svi ti lijekovi?

Lijekovi su potrebni, ali u današnje vrijeme skloni smo ih previše koristiti. Problem je u tome što kemijski spojevi u lijekovima nakon prolaska kroz ljudsko tijelo onečišćuju vodu u kojoj na kraju završe. Stoga upotrebu lijekova treba svesti na minimum. Uvijek vodi računa o tome da odgovorno zbrineš nepotrošene lijekove i vratiš ih u ljekarnu. Lijekove nikad ne bacaj u zahod ili otpad jer će u protivnom završiti u vodenom ciklusu.

Ručnici

Koliko je tvoj ručnik čist?

Ručnikom se brišeš nakon što si se oprao, što znači da je ručnik mokar, a ne prljav. Ručnik možeš koristiti nekoliko puta prije nego što ga trebaš staviti u košaru za prljavo rublje. U mnogim hotelima ručnici se danas mogu koristiti više puta, stoga ih nemoj bacati na pod kupaonice jer to znači da želiš čiste ručnike.

Automobil igračka

Kako možeš smanjiti potrošnju vode?

Automobil igračku jednostavno je oprati, no znaš li koji je najbolji način pranja pravog automobila? Možda misliš da pranjem automobila kod kuće trošiš manje vode nego u praonici, a zapravo je obratno. U štedljivoj automatiziranoj praonici obično se potroši manje vode po automobilu nego pri pranju automobila kod kuće. Ako automobil unatoč svemu želiš prati kod kuće, nemoj koristiti crijevo za polijevanje jer se na taj način troši više od 18 litara vode u minuti. Umjesto toga koristi kišnicu koju si skupio u vjedru. Automobil će ti biti zahvalan. Osim toga, automobili se ne moraju prati svaki tjedan, zapravo neki automobili peru se jednom godišnje!

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

sredstva za čišćenje

Zašto sredstva za čišćenje ne uklanjaju samo masnoću i prljavštinu?

S vremenom sav prašak za pranje rublja, sredstva za čišćenje, dezinfekcijska sredstva i deterdženti završe u kanalizaciji, a samim time u rijekama, jezerima i oceanima. Neka od tih sredstava sadrže anorganske nutrijente koje obogaćuju vodna tijela što uzrokuje prekomjeren razvoj algi. Nakon što se razgrade, te tvari vodi oduzimaju kisik, a posljedica je izumiranje vrsta na morskom dnu. Taj se problem može izbjeći korištenjem bioloških deterdženata. Potraži i druge ekološke savjete – starije generacije znaju ponešto o tome kako štedjeti na ekološki prihvatljiv način. Radne površine, tkanine i podovi u tvom domu bit će ti zahvalni na blažem tretmanu. U slučaju začepjenja zahoda, sudopera ili odvoda pokušaj koristiti odčepivač. Jednako je učinkovit kao i kemijsko sredstvo, a smanjuje opasnost od ozljeda i prihvatljiviji je za okoliš.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Tlo

Previše smo skloni vjerovati da je tlo nešto što je samo po sebi razumljivo: ono je iznimno važno za divlje biljne i životinjske vrste te osigurava hranjive tvari potrebne za proizvodnju ljudima neophodne hrane. Stoga je dobro gospodarenje tlom presudno za naš napredak. Na ogromnim površinama kakvoća tla je narušena prekomjernom ispašom, sječom šuma i lošom poljoprivrednom praksom što je kod milijuna ljudi uzrok pothranjenosti i ostalih nedaća. Pomoći možemo raznim i jednostavnim načinima, na primjer, smanjenjem količine mesa koju konzumiramo, odabirom drva iz šuma kojima se gospodari održivo i kupnjom organske hrane.

Tlo

Je li tlo ispod tvojeg doma žedno?

U Europi svake godine sve više zelenih površina nestaje zbog izgradnje novih stambenih naselja, cesta, zgrada i infrastrukture. Naravno da je taj razvoj često nužan kako bi se ljudima u tom području osigurali domovi, prometne veze i radna mjesta. Međutim čim se tlo prekrije, gube se sve njegove ključne funkcije. U svakom slučaju postoje načini na koje vlasnici terena mogu pridonijeti barem minimalnom očuvanju vitalnosti prekrivenog tla odnosno sprječavanju gubitka njegove ključne funkcije odvodnje i pohrane vode. Na primjer, pri popločavanju ulaza ili vrta preporučuje se korištenje propusnih materijala poput poroznog asfalta, šljunka ili trave. Time tlo ostaje u dodiru s atmosferom te se omogućuje upijanje vode. Gdje voda ne može natapati tlo, raste rizik od poplava, stoga pokušaj tu vodu prikupiti i dobro je iskoristiti. Možeš upotrijebiti i vjedro za prikupljanje vode koja otječe s krova i njome zalijevati vrt umjesto vodom iz slavine. Ako si pustolovnijeg duha, svoj krov možeš pretvoriti u zeleni krov. Za "krovne vrtove" potreban je vrlo tanak sloj tla. Takvi krovovi apsorbiraju kišnicu, potiču bioraznolikost i uz to su odlični izolatori. Tvoj bi krov tako mogao postati novi dom lokalnim životinjskim i biljnim vrstama!

GENERATION
AWAKE

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Biljke

Kako uzgoj biljaka može uništiti naš planet?

Ako voliš vrtlarenje i planet, budi oprezan prilikom kupnje komposta. Močvare izgledaju poput sumornih poplavljenih i opustošenih prostranstava, no tresetna područja neizmerno su važna jer održavaju životinjske i biljne vrste i bioraznolikost, daju hranu i imaju važnu ulogu u vodenom ciklusu. Tresetišta apsorbiraju ugljik koji se pri iskopavanju treseta ponovno ispušta u atmosferu. Procjenjuje se da se iskopavanjem treseta radi korištenja u hortikulturi samo u Velikoj Britaniji godišnje oslobodi oko pola milijuna tona ugljičnog dioksida. Pojedine zemlje razmatraju uvođenje poreza na kompost koji sadrži treset. Zasad, kad god je to moguće, treba kupovati kompost s oznakom "bez treseta" jer i "višenamjenski" kompost može sadržavati od 70 % do 100 % treseta. Još je bolje proizvoditi vlastiti kompost. Kompostiranje ostataka hrane i vrtnog otpada te upotreba komposta za daljnji uzgoj biljaka najbolje je jamstvo učinkovite upotrebe resursa.

Kobasice

Koliko često jedeš meso?

Konzumacijom manjih količina mesa smanjuješ utjecaj svojeg načina prehrane na okoliš – znaš li zašto? Zemljište je potrebno ne samo za uzgoj stoke, nego i za uzgoj ratarskih kultura radi prehrane životinja. Jedna je od tih kultura soja čija se proizvodnja u proteklih 15 godina udvostručila, uglavnom zbog njezina sve većeg korištenja kao hrane za životinje. Time se često ugrožavaju prirodna staništa, npr. brazilski cerrado, prostrane tropske savane čije biljne i životinjske vrste čine 5 % svjetske bioraznolikosti. Nadalje, stoka uvelike pridonosi emisijama stakleničkih plinova, osobito proizvodnjom metana, a procjenjuje se da 8 % svjetske potrošnje vode otpada na uzgoj stoke. Ta će se opterećenja povećavati s porastom broja ljudi i sve većom potražnjom mesa, osobito u gospodarstvima u nastajanju. Što možemo učiniti u tom pogledu? Svi ne moramo postati vegetarijanci, no svakako bismo mogli razmisliti o konzumaciji manje količine mesa povremenom pripremom obroka bez mesa. Primjerice, u pripremi tjestenine mljeveno meso možeš zamijeniti svježim rajčicama i gljivama. U svakom slučaju meso se ne smije bacati. Bacanjem mesa rasipa se dragocjena energija i voda utrošena za njihovu proizvodnju.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Minerali

Minerali se nalaze svugdje oko nas. Ima ih u kućanskim uređajima, mobitelima i u nakitu. Međutim iskopavanjem minerala ugrožava se i čovjek (izrabljivanjem radne snage) i okoliš (primjerice zagađivanjem zaliha vode). Možemo pridonijeti smanjenju posljedica iskopavanja minerala time što ćemo kupovati etično, a proizvode mijenjati samo kad je to stvarno potrebno.

Mobitel

Znaš li da je tvoj stari mobitel vrijedna stvar?

Tehnologija mobilnih telefona danas se jako brzo mijenja. Mobitel koji si dobio za Božić do ljeta će zastarjeti. Novih je mobitela toliko da je stvarno primamljivo kupiti novi model svakih nekoliko godina. Veliki broj ljudi čini upravo to: od milijardu pretplatnika na mobilne usluge u Europi njih tri četvrtine kupuje novi mobitel u prosjeku svakih 18 mjeseci. Iz tog su razloga mobiteli tako jedinstveni: nijedna vrsta elektroničkih uređaja ne zamjenjuje se tako brzo. Zašto je tomu tako i je li takav pristup održiv? Ponekad nam je novi mobitel potreban zato što se stari ošteti ili pokvario, međutim često je razlog želja za kupnjom najnovije tehnologije. Prije nego što se odlučiš za najnoviji model, razmisli o resursima potrebnima za izradu tog uređaja i zapitaj se može li sadašnji mobitel ipak poslužiti još jednu godinu. Novi telefoni sadrže plemenite metale kao što su zlato, bakar, srebro i platina te brojne rijetke minerale. Ako se ipak odlučiš nabaviti novi telefon, vodi računa o tome da stari zbrineš odgovorno, na primjer, možeš ga dati prijatelju, prodati ili reciklirati. Samo ga nemoj ostaviti u ladici.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Budilica

Zabrinut si zbog broja baterija koje koristiš?

Baterije su postale izuzetno važne za naš moderni način života. No njihovom proizvodnjom, upotrebom i zbrinjavanjem utječemo na okoliš, zato moramo pronaći načine kako ih koristiti što učinkovitije. Baterije sadrže živu, olovo i kadmij, koji mogu dospjeti u tlo ako se odlažu na deponij, dok se spaljivanjem samo pridonosi emisijama stakleničkih plinova. Sve se baterije mogu reciklirati, i obične u budilici i posebne u mobitelu, fotoaparatu ili satu. Recikliranjem baterija dobivaju se tone metala koji se može ponovno upotrijebiti za proizvodnju novih baterija. Nedavno je na snagu stupila direktiva EU-a kojom se želi potaknuti obuhvatnije recikliranje baterija, pa bi se i u tvojoj obližnjoj trgovini trebala nalaziti posebna košarica za sigurno i odgovorno odlaganje starih baterija. Kupnjom punjivih baterija dugoročno možeš uštedjeti i novac.

Konzerve u hladnjaku

Kamo ide sav aluminij?

Postoji razlog zašto aluminij nalazimo u tolikom broju svakodnevnih predmeta, od limenki pića i CD medija do okvira bicikala i satova. Aluminij nije samo najčešći metal na Zemlji, nego i jedan od najučinkovitijih. Lagan je, trajan, otporan i lako se reciklira. Proizvodnjom od starog aluminija troši se 95 % manje energije nego proizvodnjom iz primarnih sirovina. Aluminij je jedan od najčešće recikliranih materijala u Europi, stoga se potruži reciklirati sve što možeš, ne samo konzerve za hranu i piće, već i računala, perilice rublja i mobitele jer svi ti uređaji sasvim sigurno sadrže aluminij.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Šuma/drvo

Drvo je sastavni dio mnogih posve uobičajenih proizvoda, od kreveta do knjiga i klupa u parkovima. Sječa šuma ima ozbiljne posljedice i za okoliš i za društvo, stoga, kupujemo li drvene proizvode, savjest nam može biti čista samo ako odabiremo one iz održivih izvora.

Naslonjač

Utječe li kvaliteta tvog omiljenog naslonjača na planet?

Da. Mnogi nam se proizvodi čine jeftinima pa ih kupujemo ne brinući se o tome što ćemo ih nakon nekoliko godina baciti kada se pokvare ili kada ih se zasitimo. To nije dobra upotreba resursa. Mnogi su resursi već duže vrijeme jeftini zbog čega pretpostavljamo da ih ima u izobilju ili mislimo da nisu ugroženi. No njihova cijena nije mjerilo njihove stvarne vrijednosti ili moguće oskudice u budućnosti. Pri izradi namještaja troši se mnogo resursa. Iz tog razloga prije kupnje razmisli koliko će određeni proizvod trajati. Provjeri kvalitetu naslonjača i razmisli hoće li ti se sviđati i za dvije godine kada se moda promijeni. Vjerojatno ćeš biti manje sklon riješiti se proizvoda koji je izrađen da bi dugo trajao. A ako se stvari i pokvare, zašto ih ne bi popravio umjesto da kupiš zamjensku stvar? Zato što su naše navike oblikovane kada nas se poticalo da trošimo, prije no što su resursi i ekosustavi postali ugroženi. Oštećeni namještaj vjerojatno je lakše popraviti no što se čini. Uzmi u obzir i mogućnost ponovnog korištenja te recikliranja materijala. Puno se drvo može u potpunosti ponovno iskoristiti, reciklirati ili spaliti, a čak i kad se zbrine, takav je proizvod u potpunosti biorazgradiv.

Maramice

Što bi bilo kad bi šume nestajale tako brzo kao tvoje maramice?

Premda se proizvodi od papira za jednokratnu uporabu mogu proizvesti od recikliranog papira, puno se takvih proizvoda i dalje proizvodi korištenjem primarnih vlakana, to jest od drva posječenog radi proizvodnje papira. Po mogućnosti treba kupovati proizvode od recikliranih vlakana jer se njihovom proizvodnjom troši znatno manje energije i čuva se drveće. Ako potpuno reciklirani proizvodi nisu dostupni, potraži logotip FSC (Vijeće za nadzor šuma) ili PEFC (Program za odobravanje certifikata za šume) kojim se jamči da proizvodi sadrže određeni postotak primarnog vlakna podrijetlom iz šuma kojima se dobro gospodari. Europski znak zaštite okoliša prepoznatljiva cvjetnog oblika dodatno je pouzdano jamstvo kupnje pravog proizvoda.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Krevet

Trećinu života provodiš u krevetu, ali znaš li otkuda potječe drvo (iz kojeg je izrađen)?

Naravno da nisu svi kreveti izrađeni od drveta. Kreveti mogu biti od metalnih ili sintetičkih materijala (potražite, na primjer, reciklirani čelik). Ali drvo ima dvije velike prednosti: obnovljiv je i biorazgradivi resurs, a proizvodnjom drvenih proizvoda stvara se manje stakleničkih plinova nego proizvodnjom od drugih materijala. To ne znači da je drveni krevet sam po sebi održiv proizvod. Drvena građa, drveni proizvodi i papirnati proizvodi koje kupujemo život su započeli u šumi. Iako je većina drvnog materijala podrijetlom iz šuma kojima se dobro gospodari, nije svaki drveni proizvod proizveden na održiv način. Nezakonita sječa stabala velik je problem i uvelike pridonosi emisijama stakleničkih plinova, premještanju naseljenih mjesta i uništavanju prirodnih staništa. Kako možeš znati da su proizvodi koje si kupio proizvedeni održivo, a da ljudima i životinjama pritom nije nanesena šteta? Pri kupnji drvenih proizvoda potraži logotip FSC (Vijeće za nadzor šuma) ili PEFC (Program za odobravanje certifikata za šume) jer oba jamče da je drvo podrijetlom iz šuma kojima se dobro gospodari. Ili zašto ne bi kupio rabljeni namještaj. I to je jedan od načina uštede novca, a ujedno ćeš pridonijeti i očuvanju okoliša!

Papirnati ručnik (rola)

Podrazumijeva li čišćenje nužno stvaranje dodatnog otpada?

Papirnati je ručnik koristan proizvod upotrebljiv za razne namjene, ali ti ga pokušaj koristiti učinkovito. Čvršći papir možda je malo skuplji, ali ćeš ga trošiti u manjoj količini. Razmisli o tome kako je papir proizveden. Neki proizvodi obilježeni su europskim znakom zaštite okoliša, što znači da su izrađeni uz najmanje moguće posljedice za okoliš. A kada ga baciš, sjeti se da ga se može kompostirati ako nije došao u dodir s opasnim kemikalijama.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Bioraznolikost

Bioraznolikost je sveukupna raznolikost života na našem planetu. Veća raznolikost unutar ekosustava ujedno znači i zdraviji ekosustav, a samim time i veću vjerojatnost opstanka vrsta nastanjenih u tom ekosustavu. O bioraznolikosti ovise brojna dobra i brojne usluge: hrana, voda, plodnost tla i skladištenje ugljika. Njezino bogatstvo pruža nam zadovoljstvo i omogućuje kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Neodrživim eksploatiranjem prirode radi kratkotrajne koristi, primjerice, sječom drevnih šuma ili prekomjernim izlovom ribe, društvu se nanosi dugoročna šteta. Kako bismo pridonijeli očuvanju bioraznolikosti, trebali bismo zaštititi prirodu i odabrati proizvode i usluge koje najmanje štete i onečišćuju.

Začinsko bilje

Kako uzgajati začinsko bilje bez vrta?

Dodatkom pravog začina dobro se jelo može pretvoriti u izvrsno. U trgovinama su pretpakirani začini obično skupi, a nerijetko za neko jelo iskoristimo samo malu količinu i zatim ostatak bacimo. Ako ti se ovo čini poznatim, možeš započeti vlastiti uzgoj začinskog bilja. Uzgoj vlastitog začinskog bilja izvrstan je način štednje resursa. Na sušenje, pakiranje i prijevoz bilja troši se puno energije koja se može uštedjeti uzgojem vlastitog bilja. Za uzgoj začinskog bilja nije potreban vrt. Sunčane prozorske klupice odlično su mjesto za uzgoj vlasca, metvice, bosiljka, peršina, kadulje i majčine dušice (jednako dobro uspijevaju i paprika, trešnjolika rajčica i čili). Jedino je važno brinuti se o svojim biljkama. Obrezivanjem i upotrebom pospješuje se gušći rast, a ako je moguće treba ih saditi u kompostu koji ne sadrži treset. U vrlo kratkom vremenu svoj ćeš domaći svježi umak od rajčice moći začiniti biljem koje si sam zasadio!

Dostava voća i povrća u košaricama

Postoji li mogućnost kućne dostave zdrave hrane iz održivih izvora?

Ako ti se kupovina u trgovini čini napornom, možda će te razveseliti činjenica da je dostava znatno “zeleniji” način punjenja hladnjaka. Supermarketi obično nude mogućnost dostave namirnica, ali sve veći broj lokalnih obrtnika uključuje se programe kućne dostave voća i povrća u košaricama. Njihove su prednosti brojne: pomažeš lokalnim poljoprivrednicima smanjujući troškove prijevoza hrane, a ne moraš koristiti auto čime se smanjuju emisije ugljika. Uz to, hrana će sigurno biti svježija. Kako bi bio siguran da je program koji koristiš ekološki najprihvatljiviji, provjeri prodaju li se lokalno proizvedeni proizvodi te uključuje li ponuda sezonsko voće i povrće. Osim toga, odaberi pouzdane ponuđače koji će te izvijestiti o tome kad točno možeš očekivati određene proizvode. Odaberi dobavljače koji se bave organskim uzgojem voća i povrća jer se organskim uzgojem troši manje kemikalija i manje gnojiva. Dostavljači voća i povrća u košaricama uz svoje proizvode obično dodaju i recepte, a konzumiranjem veće količine povrća i manje količine mesa dobivamo dvostruko: učinkovito upotrebljavamo resurse i pridonosimo svom zdravlju. Naposljetku, pri prvoj narudžbi odaberi manju košaricu kako ne bi morao bacati hranu.

Biljke

Mogu li se biljkama ukloniti neugodni mirisi?

Ako u svom domu želiš imati prirodu, kućne su biljke prava stvar, no jesi li znao da su biljke i prirodni zračni filtri te da te čuvaju od prehlade? Istraživanja koja je provela NASA pokazala su da biljke tijekom 24 sata uklanjaju do 87% hlapljivih organskih tvari koje se nalaze u umjetnim vlaknima, plastičnim vrećicama, boji, tinti i dimu cigarete. Biljke uvlače otrove u tlo, gdje ih organizmi pretvaraju u hranu za biljke. Stoga umjesto dodavanja zagađenja svojem domu korištenjem kemijskih osvježivača zraka kojima se neugodni mirisi ne uklanjaju, već samo prikrivaju, odaberi kućne biljke koje pročišćavaju zrak. One istovremeno apsorbiraju ugljični dioksid te ispuštaju kisik tijekom dana – suprotno onome što mi činimo dok dišemo. To znači da biljke podižu razinu kisika u prostoriji. Ne samo da otpuštaju u zrak veći dio vode koju apsorbiraju, nego i ovlažuju prostoriju, čime se smanjuju kašljanje, prehlada, grlobolja i suha koža. Prilikom odabira kućnih biljaka biraj ih u skladu s osvjetljenjem i ostalim uvjetima rasta, a zalijevaj ih samo kada je površina zemlje suha te toliko da otvori za drenažu postanu vlažni.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Cvijeće

Koliko je cvijeće putovalo do svog odredišta?

Cvijećem se na prirodan način može osvježiti i uljepšati vlastiti dom, međutim cvijeće može imati i velik utjecaj na okoliš. Velike su količine cvijeća koje se svake godine kupuju u Europi uvezene iz zemalja koje oskudijevaju vodom, što znači da je cvijeće uzgojeno trošenjem tog dragocjenog resursa. Naravno da industrija cvijeća zemljama u razvoju donosi i toliko potrebne prihode, premda je dvojbeno treba li u zemljama siromašnima vodom uzgajati cvijeće umjesto hrane. Osim toga, cvijeće i biljke uvezene iz Afrike moraju prevaliti velike udaljenosti avionom, a za njihov se uzgoj često koriste štetna gnojiva i pesticidi. Općenito se preporučuje kupnja organskog ili lokalno uzgojenog cvijeća kad god je to moguće. Ako se odlučiš za kupnju uvezenog cvijeća, svakako treba odabrati proizvode s certifikatom poštene trgovine, čime se jamči da su dobavljači sa svojim radnicima postupali pošteno, a novac ulagali u socijalne ili ekološke projekte. Ako kupuješ sezonsko cvijeće, možeš biti siguran da to cvijeće nije raslo u umjetnim uvjetima u staklenicima koji troše puno energije i vode. Još bolje je uzgajati vlastito cvijeće! Uljepšat će ti vrt, a privući će pčele i leptire.

posteljina

Jesu li za izradu pamučne posteljine korišteni pesticidi?

Pamuk je veliki biznis. Diljem svijeta postoji 30 milijuna uzgajivača pamuka, a nasadi pamuka pokrivaju 2,4% poljoprivrednog zemljišta u svijetu. No jesi li znao da se u uzgoju pamuka koristi oko 50% svih kemijskih pesticida koji se koriste u poljoprivredi? Posteljinu trebamo svi, međutim može se utvrditi da posteljina koju kupuješ minimalno utječe na okoliš. Organskom proizvodnjom održava se ili čak poboljšava plodnost tla, a podzemne vode i rijeke ne dolaze u dodir sa sintetičkim kemikalijama. Velike količine vode koriste se i za proizvodnju pamuka. Ako je 2 700 litara vode potrebno za proizvodnju samo jedne majice, koliko je tek vode potrebno za proizvodnju posteljine? Potrudi se kako bi tvoja posteljina trajala što duže, a kad dotraje, obvezno je recikliraj. Prije zamjene provjeri je li nova posteljina namijenjena za dužu uporabu jer jeftini se tekstili brzo potroše i moraju se vrlo brzo baciti. Pri kupnji pamuka mogao bi uzeti u obzir i socijalne posljedice. Logotipima poštene trgovine jamči se da je pamuk uzgojen u skladu s visokim etičkim i okolišnim standardima.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Mlijeko za tijelo

Što bi orangutan rekao na tvoj losion za tijelo?

Na okoliš ne utječu samo kemikalije u sapunima i proizvodima za tuširanje. Znaš li da, na primjer, odabirom gela za tuširanje ili losiona za tijelo možeš izravno utjecati na sječu šuma na drugoj strani svijeta. Palmino ulje koristi se u raznim proizvodima (od kozmetike do hrane) kako bi bili više kremasti, međutim uljane palme rastu samo u tropskim zemljama poput Malezije i Indonezije.

Sve veća potražnja za palminim uljem dovodi do sječe velikih površina tropskih prašuma i isušivanja velikih područja tresetišta kako bi se stvorilo mjesto za nove plantaže uljanih palmi. Time se ne pridonosi samo klimatskim promjenama, već se ubrzava i uništavanje prirodnog staništa ugroženih vrsta životinja poput orangutana i sumatranskog tigra i preseljavanje lokalnog stanovništva kojem šuma daje hranu i sklonište. Trenutni zakoni proizvođačima dopuštaju da palmino ulje deklariraju kao "biljno ulje" bez navođenja udjela palminog ulje na pakiranju. Pri kupnji potraži proizvode koji sadrže certificirano održivo palmino ulje. Na taj način pridonosiš razdvajanju upotreba palminog ulja od sječe šuma i možeš utjecati na poduzeća da se obvežu na upotrebu održivog palminog ulja.

Kava

Imaš li osjećaj da za doručak popiješ 140 litara vode?

Za mnoge od nas jutarnja šalica kave ili čaja dio je svakodnevnog rituala, međutim oba proizvoda jako ovise o resursima. Energija i voda potrebni su u svakoj fazi opskrbnog lanca, od proizvodnje i prijevoza do obrade i potrošnje, a u tu rječnicu vjerojatno treba dodati mlijeko i šećer. Dobavljači kave i čaja sve više shvaćaju potrebu da osiguraju dugovječnost proizvodnje kave i čaja, stoga se sve više zanimaju za održive programe (Rainforest Alliance, Fairtrade i Utz Certified) kako bi svojim kupcima dokazali dobru poslovnu praksu. Svi su ti programi različiti, ali se temelje na istim načelima: uspostavi društvenih, ekoloških i gospodarskih održivih standarda za proizvodnju čaja i kave. Kad god je to moguće, kupi proizvode s tim logotipima jer si tada siguran da je proizvod proizveden po tim standardima. I još jedna stvar: zašto ne bi ponio svoju šalicu?

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

proizvodi za čišćenje

Koliko su čisti tvoji proizvodi za čišćenje?

Ključni je pokazatelj održivosti nekog proizvoda podatak koliko se često određeni proizvod mora mijenjati. Proizvodi za čišćenje dobar su primjer kako u najboljoj mjeri pospješiti korištenje resursa. Mnoge su vrste proizvoda za čišćenje, poput deterdženata ili sredstava za čišćenje prozora, danas dostupne u koncentriranim oblicima, što znači da manja količina proizvoda ima isti učinak kao i nekoncentrirano sredstvo. Za manje boce potrebno je manje plastike, pa se na taj način troši i manje goriva za prijevoz, a nakon upotrebe ostaje manje otpada za recikliranje. Pri korištenju koncentriranih proizvoda ključno je utrošiti točnu mjeru. Upute valja pažljivo pročitati jer u protivnom možeš poništiti rad koji je proizvođač uložio u poboljšanje resursne učinkovitosti proizvoda.

Ribarstvo

Podrazumijeva li održivo ribarstvo da ćeš do kraja svog života jesti ribu?

Stara uzrečica kako u moru ima još puno ribe danas bi se mogla dovesti u pitanje. Istina, riblji je fond zajednički resurs, međutim s njim se ne gospodari održivo. U velikim dijelovima europskih voda više od 70% poznatog fonda izloženo je prekomjernom ulovu. Europska unija nedavno je reformirala svoju politiku u pogledu ribarstva da bi se riblji fond vratio na održivu razinu. U međuvremenu mi kao potrošači možemo pridonijeti održanju tog fonda. Pri kupnji ribe potraži oznake kao što je MSC (Vijeće za očuvanje mora), kojom se potvrđuje da je riba ulovljena u održivom ribolovnom području. Osim toga, zašto ponekad ne bi probao novu vrstu ribe? Najpopularnije vrste, na primjer bakalar, koljak, škamp i tuna (osobito plavoperajna tuna), ujedno su i vrste koje se najviše love, a za obnovu fonda treba vremena. I druge vrste bijele ribe, primjerice kolja ili oslić, jednako su ukusne kao bakalar i koljak, a često su i jeftinije. Možeš probati i organski uzgojenu ribu iz certificiranih ribogojilišta: zasad se nude samo organski uzgojeni losos i pastrva, a uskoro bi se na tržištu trebali pojaviti i organski uzgojeni bakalar, obliš i brancin.

Med

Jesi li znao da su naši životi u rukama (nogama) pčela?

Potrebno je uložiti puno napora, energije i vremena da bi se proizvela sva hrana koju svakog tjedna stavljamo u košaricu. Zasluga za veliki dio tog napora pripada pčelama. Pčele proizvode med, a uz to, što je još važnije, oprašuju cvijeće. Čak 80% jestivih biljaka ovisi o oprašivanju kukcima. No, u mnogim se zemljama populacije pčela smanjuju, a razlog tomu su onečišćenja okoliša, uporaba pesticida u poljoprivredi, bolesti i promjene staništa. Populaciji pčela možeš pridonijeti stvaranjem okruženja u vlastitom vrtu pogodnog za oprašivanje. Za to je prikladna većina biljaka iz obitelji ruža, metvica, grahorica i zvjezdana. Želiš li doista nešto promijeniti, postani pčelar! Jednostavnije je no što zvuči. Nije ti potrebna skupa oprema jer sve što trebaš možeš napraviti sam.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Otpad

Odbacivanjem proizvoda odbacujemo i sve resurse (voda, energija itd.) utrošene tijekom njegova životnog ciklusa od proizvodnje do zbrinjavanja. Ako imaš na umu ukupan utjecaj na okoliš tako potraćenih resursa, dobro razmisli prije nego što nešto baciš.

pića

Ako je rasipanje hrane loše, što je s rasipanjem pića?

Ne bacamo samo hranu, već i piće koje svakodnevno izlijevamo u sudoper. Svaki put kad izliješ piće ne rasipa se samo tekućina, već se troše i voda i energija utrošene za uzgoj biljaka, proizvodnju pića, čišćenje tvornice i pročišćavanje izlivenog pića u stanicama za pročišćavanje otpadnih voda. Kao i s hranom nekoliko je jednostavnih načina kako smanjiti količinu izlivenog pića. Pripremi količinu koju ćeš najvjerojatnije popiti, osobito za pripremu kave i čaja za čiju je proizvodnju utrošeno puno resursa. Biraj koncentrirana pića koja se pakiraju u jednaka pakiranja, a traju duže od nekoncentriranih proizvoda i pokušaj iskoristiti proizvode kojima je rok trajanja istekao, primjerice ostatak crnog vina može poslužiti za umak kojem se mogu dodati mekane rajčice i začinsko bilje koje si sam zasadio.

Košarica s voćem

Koliki je put ananas prevalio da bi završio u tvojoj košarici?

Preporučuje se da dnevno pojedemo pet porcija voća i povrća, no odabir vrste voća može nam zadati čitav niz etičkih glavobolja. Mnoge organizacije i dalje nisu sigurne koju preporuku treba dati. Na kraju krajeva, udaljenost koju voće i povrće prevali možda igra manju ulogu nego što mislimo. Često se smatra da je udaljenost koju hrana prevali vrlo važan čimbenik utjecaja na okoliš. A kada se voće i povrće prevozi avionom, sam prijevoz pridonosi emisijama ugljika. No, u određenim godišnjim dobima uvezeno voće manje utječe na okoliš nego voće uzgojeno doma (na primjer u staklenicima). Činjenica je da trebamo jesti više voća i povrća, a voće općenito ima manji utjecaj na okoliš od ostale vrste hrane, npr. mliječnih proizvoda, tjestenine i mesa. Stoga se nemoj previše brinuti oko voća, ali kad god je to moguće, odaberi domaće sezonsko voće, po mogućnosti uzgojeno organskim putem. Osim toga potraži logotipe Fairtrade ili Rainforest Alliance koji jamče da su proizvodi uzgojeni u skladu s visokim etičkim i okolišnim standardima.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Trule rajčice

Je li potrebno bacati stare rajčice?

Bacati hranu u otpad nije održiv način. Razmisli o resursima potrebnima za uzgoj, pakiranje, prijevoz i skladištenje hrane koja završi u tvom hladnjaku. Razmisli i o energiji i vodi koja se izgubi njihovim bacanjem. Europljani svake godine bacaju milijune tona hrane od koje je veliki dio i dalje sasvim jestiv. Prema studijama koje su provedene u Švedskoj i Ujedinjenoj Kraljevini procjenjuje se da kućanstva bacaju četvrtinu kupljene hrane, a vjerojatno i puno više. Veliki je dio te hrane i dalje jestiv. Da se ta hrana pojela, uštedjelo bi se jednako ugljika koliko i uklanjanjem četvrtine automobila iz prometa! I ti možeš vrlo jednostavno pridonijeti manjem rasipanju hrane. Kad rajčice previše omekšaju da bi se jele svježe, iskoristi ih za umak ili juhu. U tom slučaju ne trebaš kupovati gotovi umak pa time štediš novac i čuvaš okoliš. I ne samo to: tako pripremljena hrana ukusnija je i zdravija.

Kore voća i povrća/ljuske jajeta

Gdje treba odlagati kore povrća?

Kore voća i povrća odnosno ljuske jajeta najbolje je odložiti u vlastitu posudu za kompostiranje, a dobivenim kompostom poboljšala kvaliteta tla u tvom vrtu. Jednako "zelen" način korištenja neizbježnog kuhinjskog otpada je kompost s crvima. Od stare kante za smeće ili kartona možeš napraviti vlastiti komposter s crvima. U nekim područjima komunalne službe skupljaju kuhinjski otpad koji se kompostira u velikim postrojenjima ili podvrgava postupku anaerobne digestije u kojem mikroorganizmi razgrađuju hranu pretvarajući je u bioplin koji se može iskoristiti za proizvodnju topline i električne energije. Provjeri koristiš li pravu vrstu otpada za kompost kako ga ne bi onečistio ambalažnim otpadom.

Tjedni jelovnik na hladnjaku

Kako kupovinom možeš uštedjeti novac?

Svake godine bacamo ogromne količine kupljene hrane od koje je veliki dio zapravo i dalje jestiv. Jedan od najboljih načina kako smanjiti količinu bačene hrane je planiranjem onoga što ćeš jesti. Prije odlaska u kupovinu provjeri koje namirnice već imaš jer time smanjuješ rizik od kupnje stvari koje već imaš. Zatim napravi popis jela koja namjeravaš pripremati tijekom tjedna kako bi nabavio sastojke potrebne za svako jelo. Na taj način kupuješ točno ono što trebaš. Ako kuhaš za obitelj, poželjno je uključiti i ostale članove u izradu popisa. Takvim pristupom svaki član obitelji može odabrati svoje jelo, a cijela će obitelj razmisliti o posljedicama bacanja hrane.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

upakirane jabuke

Koliko ambalaže trebaju jabuke?

Većina voća ima svoju prirodnu ambalažu, stoga mu je rijetko potrebna dodatna. Ako možeš birati između pakiranih ili nepakiranih jabuka, uzmi u obzir potrošene resurse za proizvodnju, prijevoz i odlaganje ambalaže. U slučaju upakiranog voća može ti se dogoditi da kupiš više nego što trebaš pa ćeš na kraju višak baciti u otpad i znatno povećati utjecaj jabuke na okoliš. Pametno je jesti više voća: nije samo zdravije, već općenito manje utječe na okoliš od ostale hrane, npr. mliječnih proizvoda i mesa.

Kanta za kompost

Pretvori kuhinjski otpad u crno zlato

Ispitivanja su pokazala da se u Europi baci približno 90 milijuna tona hrane svake godine, ne računajući poljoprivredu i šumarstvo. Razmisli o posljedicama – cjelokupnoj energiji i svim resursima potrebnima za uzgoj, pakiranje, prijevoz i skladištenje hrane koja završi u smeću. Kompostiranjem otpadne hrane možeš umanjiti štetu.

Otpadna se hrana raspada na zraku i proizvodi bogati kompost koji biljkama pomaže pri rastu te smanjuje potrebu za vodom, gnojivom i pesticidima. Kompost poboljšava strukturu i hranjivi sadržaj tla te omogućuje zadržavanje većih količina vode. Plodno tlo bolje štiti od štetočina i bolesti jer podržava složenu prehrambenu mrežu. Otpadna hrana koja se baca na smetlište ne dobiva dovoljno zraka te proizvodi metan, snažan staklenički plin. Prilikom kompostiranja istog otpada stvara se iznimno mala količina metana.

Ako kompost radiš kod kuće, dobivaš trajni izvor izvrsnog gnojiva za vrt i kućne biljke. Uz to, gradske kante za prikupljanje otpadne hrane omogućuju sigurno upravljanje otpadnom hranom u sustavima centraliziranog recikliranja, kao što su kompostiranje i anaerobno probavljanje.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Staklene boce i staklenke

Razlozi zašto je staklo vrhunski materijal!

Staklo postoji već 5 000 godina i ne čudi što ne izlazi iz mode. Može se u potpunosti iskoristiti i beskonačno reciklirati. Ako je moguće, kupuj pića u bocama za višekratnu upotrebu: staklene se boce mogu bez rizika ponovno koristiti jer ne gube svoja svojstva i lako se čiste. Ako je na tvom području moguće, iskoristi mogućnost povrata boca i preuzmi malu naknadu za neke prazne staklene boce vraćene prodavaču. Boce se potom vraćaju proizvođačima koji ih mogu ponovno iskoristiti, a ti plaćaš samo piće, ne i ambalažu. Staklene boce i staklenke imaš i mogućnost prenamijeniti te ih koristiti kao posude za piće, držače svijeća ili olovki, a ako si kreativno raspoložen, pretvori ih u modernu vješalicu za kapute, lampu ili luster od staklenih boca. Stare staklenke i boce uvijek možeš pokloniti nekome tko ih može iskoristiti. Ako staklo šalješ na recikliranje, sjeti se emisija stakleničkih plinova čijem ćeš smanjenju pridonijeti: energija uštedjena recikliranjem jedne boce može 20 minuta napajati televizor.

Neispravno računalo

Skriveno blago u vašem domu

Jeste li znali da matične ploče računala i mobilni telefoni sadrže plemenite metale kao što su srebro i zlato? Ili da rudarske tvrtke moraju iskopati tonu zlatne rude da bi izdvojile gram zlata, dok je istu količinu moguće prikupiti iz 41 mobilnog telefona? 7 500 tona srebra svake se godine koristi za proizvodnju osobnih računala, mobilnih telefona i drugih elektroničkih uređaja. I druge metale u elektroničkim proizvodima također je u velikoj mjeri moguće reciklirati. Aluminijski je moguće rastaliti i ponovno izliti uz primjenu tek 5 % energije potrebne za proizvodnju iz boksita, sirovog materijala. Čelik je moguće reciklirati i preoblikovati radi izgradnje mostova, željezničkih tračnica, automobila i bicikala te spajalica za papir i limenki za hranu. Plemeniti su metali rijetki, a njihovo vađenje šteti okolišu. Svejedno bez razmišljanja bacamo stare elektroničke uređaje. Takav električni i elektronički otpad – e-otpad – povećava se za 3 do 5 % godišnje, što je jedna od najvećih stopa rasta među različitim vrstama otpada u Europi. Ako imate stari televizor, telefon ili računalo koji još funkcioniraju, zašto ih ne biste poklonili, donirali ili prodali i tako im produljili vijek? Time ćete pridonijeti smanjenju potražnje za vađenjem primarnih sirovina i štednji prirodnih resursa. Ako uređaj više ne funkcionira, pronađite tvrtku koja prerađuje stare uređaje. To pridonosi stvaranju radnih mjesta u cirkularnom gospodarstvu te jamči dostupnost uređaja po prihvatljivijoj cijeni. Unatoč naporima EU-a da se poveća postotak prikupljanja i recikliranja otpada, velike količine e-otpada i dalje se otpremaju u Afriku i Aziju (nelegalno), gdje lokalno stanovništvo, uključujući djecu, ručno rastavlja komponente radi dobivanja otpadnog metala. Ostatak se spaljuje i pritom se ispuštaju toksični plinovi te se zagađuju hrana, tlo i površinske vode. Sljedeći put e-otpad svakako odnesite na odgovarajuće mjesto gdje se takav otpad prikuplja. Zašto ne biste pitali lokalna tijela javne uprave kako točno postupaju s prikupljenim e-otpadom?

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Otvorena limenka s bojom

To nije način da se grad oboji u crveno

Stara boja, razrjeđivač i mnogo otpada nastalog metodom “uradi sam” opasne su tvari koje je potrebno pažljivo baciti da bi se izbjeglo zagađenje. Kada kupuješ boje i razrjeđivače, potraži europski znak zaštite okoliša te nemoj kupiti proizvod s oznakom opasnosti (u većini zemalja riječ je o crnom simbolu u narančastom ili žutom pravokutniku s opisom upozorenja). I ne kupuj previše jer velika količina kupljene boje nikada se ne potroši i završi kao problematičan otpad. “Prirodne boje” ili “potpuno prirodne boje”, boje na mliječnoj bazi i vapnene boje često sadrže manje štetne tvari od standardnih boja, a neki proizvođači u svojoj ponudi imaju i recikliranu boju. Ako ti je ostalo boje, odnesi je u lokalno reciklažno dvorište. Kada je riječ o baterijama, sve ih je moguće reciklirati. Recikliranjem baterija dobivaju se tone metala koji se može ponovno upotrijebiti za proizvodnju novih baterija. Ako se ne recikliraju, živa, olovo i kadmij iz baterija mogu završiti u tlu. Nedavno je na snagu stupila direktiva EU-a kojom se želi potaknuti obuhvatnije recikliranje baterija, pa bi se i u tvojoj obližnjoj trgovini trebala nalaziti posebna košarica za sigurno i odgovorno odlaganje starih baterija. Kupnjom baterija na punjenje dugoročno možeš uštedjeti i novac.

Slomljeni željezni predmeti

Nemoj ih bacati! Popravi ih!

Popravak slomljenog ili oštećenog proizvoda može biti jednostavniji no što misliš. Internetski forumi i upute sadrže mnoštvo informacija i videoprikaza kako popraviti različite stvari. I tvoji prijatelji i članovi obitelji mogu ti pomoći. Možeš potražiti lokalne radionice i servise: ima ih mnogo, no ne nalaze se na atraktivnim lokacijama “na špici” ni u trgovačkim centrima. Možda postoje i društvene inicijative koje zapošljavaju ljude s najtraženijim zanimanjima i nude obuku za njih u lokalnoj zajednici. Koliko je bolje podržavati lokalno poduzetništvo i zaštititi okoliš, nego bacati gotovo novi proizvod?

Ako moraš kupiti novi proizvod, pitaj prodavača što može učiniti da bi ga popravio ako se pokvari. I pročitaj recenzije o proizvodu da bi bio siguran da si odabrao model koji će trajati.

Ako se proizvod ne može koristiti za svoju namjenu, možda ga se može prenamijeniti. Stari kovčeg pretvori u kuću za lutke, stare štapove od bambusa zareži i zaveži ih u snop da posluže kao pčelinjak, iskoristi stare jastuke i poplune kao punilo za tabure i kauč prekrivene starim ćilimom. Budi spretna i kreativa – a ako otkriješ da si talentirana, zašto ne bi pokrenuo internetsku trgovinu?

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Stara odjeća

Rasipanje resursa nije više u modi!

Kupio si odijelo za razgovor u vezi s novim poslom, a drugi put kada si ga htio obući više ti nije odgovaralo? A haljina za posebnu priliku koja je samo jednom nošena? Za izradu odjeće koja ti samo visi u ormaru potrošene su velike količine materijala i energije. Kad se sljedeći put zaputiš po novu odjeću, sjeti se svih potrošenih resursa: voda, utrošena energija, moguća zagađenja i razmisli trebaš li novu odjeću. Razmisli koliko bi novca mogao uštedjeti boljim korištenjem odjeće koju posjeduješ nego redovitom kupnjom novih odjevnih predmeta.

A zašto ne bi kupio rabljenu odjeću? U lokalnim dućanima s rabljenom odjećom ili na internetskim aukcijama moguće je pronaći mnogo gotovo novih odjevnih predmeta po povoljnoj cijeni. Ako imaš odjevne predmete koje više ne želiš, organiziraj razmjenu odjeće s kolegama ili prijateljima. Možeš je i pokloniti putem namjenskih web-platformi ili dobrotvornih ustanova. Nedavno provedena studija u Ujedinjenoj Kraljevini pokazala je kako bismo 10% svog novca koji trošimo na kupnju novih odjevnih predmeta mogli potrošiti na posudbu vrhunskih artikala, primjerice odjela i haljina, i time svake godine uštedjeti 1,7 milijuna tona ugljikova dioksida. Razmisli o toj mogućnosti sljedeći put kada dobiješ pozivnicu za neki svečani događaj.

Kanta za nerazvrstani otpad

Je li lagana?

Prosječno se samo 40% kućanskog otpada u Europi ponovno iskorištava ili reciklira, a u nekim državama još uvijek više od 80% takvog otpada završava na odlagalištu. To je ludost: kante za otpad punimo materijalima koji još uvijek imaju vrijednost; bacamo novac, energiju i prirodne resurse – vodu, metale, minerale, tlo i biljke – koji su iskorišteni za njihovo stvaranje. Svaka osoba u Europi prosječno stvara oko pola tone kućanskog otpada – to je jako puno bačenog materijala. Zelena ekonomija temelji se na pretvaranju otpada u resurse. Sve je moguće ponovno iskoristiti, reciklirati ili kompostirati – to je samo pitanje dobrog sortiranja i pravilnog upravljanja otpadom. Počnite kod kuće, i to tako da sadržaj kante za nerazvrstani otpad smanjite što je više moguće. Tako ćete učiniti prvi korak prema društvu bez otpada. Naravno, za to je potreban i inovativni dizajn proizvoda te inovacija na području proizvodnje i upravljanja otpadom. No svi to možemo: kupujte samo ono što vam treba i što je moguće ponovno iskoristiti, popravljajte predmete koji se pokvare, iskoristite ostatke hrane prije no što se pokvare te prodajte ili poklonite ono što vam ne treba. Aktivno sortirajte otpad kod kuće i na poslu te savjetujte to isto svojoj obitelji i prijateljima.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Kanta za papir i karton

Iskorištavate li drveće na najbolji način?

Smanjite količinu papirnatog otpada koji stvarate tako da od maloprodajnih trgovačkih lanaca u kojima kupujete i putničkih agencija zatražite da biltene i ažuriranja šalju e-poštom umjesto da vam običnom poštom šalju debele kataloge i brošure. Umjesto papirnatih računa zatražite e-račune. Umjesto da kupite novu knjigu koju ćete pročitati samo jedanput, knjige posuđujte iz lokalne knjižnice, razmjenjujte ih s prijateljima ili koristite lokalne točke za razmjenu (neki kafići u tu svrhu imaju police za knjige). Ne zaboravite ni na poštanski sandučić zaljepiti naljepnicu "Ne ostavljajte reklamne letke".

Ne bacajte papir. Papir se, teorijski, može reciklirati i do šest-sedam puta, iako ga u Europi, vodećoj u svijetu po recikliranju papira, recikliramo tek tri do četiri puta. Ipak, europska industrija papira danas kao sirovinu češće koristi reciklirani papir no pulpu drveta. Reciklirana vlakna stapaju se u što većem omjeru s nerecikliranim vlaknima radi uštede prirodnih resursa i energije: za recikliranje papira troši se 70% manje energije no za njegovu proizvodnju pomoću primarnih sirovina. Reciklira se i kartonska ambalaža za hranu, ali se ne odlaže u ovu kantu. Stavite je u kompost ili je upotrijebite za prikupljanje stare hrane.

Kanta za plastični otpad

Kako elegantnu staru plastičnu čašicu za jogurt nosiš!

Plastika je jeftina, lagana i čvrsta. Ne iznenađuje da je globalna proizvodnja plastike narasla s godišnjih 1,5 milijuna tona 1950. na 288 milijuna tona 2012., od čega se samo u Europi proizvodi 57 milijuna tona. Danas se moramo suočiti s plastičnim otpadom koji je posvuda, a treba mu i do 500 godina da se raspadne. Plastični je otpad moguće reciklirati, no u Europi se reciklira samo četvrtina prikupljenog otpada. Plastiku je moguće otopiti i preoblikovati u nove proizvode, kao što su boce, olovke, vrtni namještaj ili čepovi, ili se pak može nasjeckati i preoblikovati u poliester za odjeću: da bi se proizveo gornji dio odjeće od flisa za odrasle, potrebno je 25 plastičnih boca od dvije litre. No gotovo pola europskog plastičnog otpada baca se na odlagališta, što nije ni recikliranje ni prenamjena. Odvajanje plastičnog otpada radi prikupljanja vrlo je važno, no prioritet treba biti smanjenje njegove količine.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Plastične boce

Koliko je nafte potrebno za proizvodnju plastične boce za vodu?

Jesi li znao da se tijekom proizvodnje plastike troše ogromne količine fosilnih goriva – prema nekim procjenama približno 8% svjetske proizvodnje nafte? Zamisli sljedeće: da bi se proizvela jedna jednolitrena boca za vodu, potrebna je četvrtina litre nafte. To je mnogo prirodnih resursa za jedan jednokratni proizvod, a u to nije uračunata energija potrebna za transport, oglašavanje i zbrinjavanje iskorištenih boca. Činjenica je da je u većini Europe dopušteno, a i mnogo jeftinije, piti vodu iz slavine, a ako ti se ne sviđa taj okus, možeš koristiti filter za vodu. Ako moraš kupiti plastične boce, kupuj velike, a ne male. I obavezno vodi računa o njihovoj reciklaži: u većini jedinica lokalne samouprave plastične se boce već prikupljaju, a ako to dosad nije bilo tako, do 2015. godine bit će obavezno.

Dihalica i maska

Želiš li plivati u plastičnoj juhi?

Akcije čišćenja plaža i rijeka znače više od skupljanja smeća koje nagrđuje okoliš. One mogu spasiti živote. Svake godine milijuni tona smeća završe u oceanu. Plastika je poseban problem: baloni, plastični držači pakiranja za šest konzervi i odbačene mreže za ribolov pretvaraju se u zamke za tuljane, kitove i morske kornjače. Mnoge obalne ptice jedu plastiku za koju misle da je hrana. Plastični se otpad naposljetku razgradi u mikroskopsku "plastičnu prašinu", na čiju se uljnu bazu u oceanu nakupljaju druge štetne kemikalije. One se nakupljaju u količinama do milijun puta većima nego igdje drugdje u morskoj vodi, stvarajući sitne otrovne kuglice. Ribe i obalne ptice te čestice gutaju te one ulaze u hranidbeni lanac i mogu završiti na vašem tanjuru. Osim uključivanja u Europski dan čišćenja (www.letscleanupeurope.eu), otpad u moru možemo smanjiti pažljivim zbrinjavanjem otpada kada smo u prirodi te izbjegavanjem jednokratnih plastičnih vrećica i ostale nepotrebne plastične ambalaže.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Toaletne maramice

Razmisli prije nego ih baciš

Proizvodi koji se bace u školjku mogu završiti u rijekama, jezerima, morima i tlu, gdje mogu štetiti okolišu. Postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda mogu se jednostavno nositi s ljudskim otpadom i papirom, ali deterdžente i ostale zagađivače teže je ukloniti, a toaletne maramice i ostale čvrste proizvode koji blokiraju filtre skupo je uklanjati. Kada dospiju u prirodu, zagađivači se nakupljaju i prijete staništima te biljnim i životinjskim vrstama. Jesi li znao da se ostaci lijekova, kao što su antibiotici i ibuprofen, često otkriju u vodi za piće? Ako se pobrineš da se u školjku ne baca ništa osim ljudskog otpada i toaletnog papira, pridonosiš zaštiti okoliša. Lijekove, vatene jastučice, toaletne maramice i uloške potrebno je baciti u koš ili pravilno zbrinuti (stare ili neiskorištene lijekove, na primjer, odnesi liječniku).

Tanjur

Oči su ti veće od želuca?

Nemoj pripremati više hrane nego možeš pojesti ili poslužiti manje porcije kako ne bi hranu bacao. Za uzgoj, pakiranje, prijevoz i skladištenje hrane koju kupuješ potrebni su resursi. Razmisli o energiji i vodi koja se bacanjem hrane gubi. Europljani svake godine bacaju milijune tona hrane od koje je veliki dio i dalje sasvim jestiv. I ti možeš vrlo jednostavno pridonijeti manjem rasipanju hrane. Sve što je potrebno jest iskoristiti svježe proizvode u juhama i umacima. Uštedjet ćeš novac i pridonijeti zaštiti okoliša. I ne samo to: tako pripremljena hrana ukusnija je i zdravija. Mnoge komunalne službe već prikupljaju kuhinjski otpad, a ako na tvom području to nije slučaj, počni raditi vlastiti kompost. Ako za to nemaš dovoljno prostora, razmisli o komposteru s crvima koji možeš postaviti na balkon ili izvan stana te se na taj način riješiti ostataka termički obrađene hrane i mesa.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Ponovnauporaba

Učinkovitost resursa podrazumijeva maksimalno iskorištavanje raspoloživog. Kad nam neki proizvod više nije potreban, možemo ga nekom dati kako bi se dokraja iskoristio. Odjeću, obuću i knjige, na primjer, možeš dati dobrotvornim udrugama kako bi se proizvodima produžio život.

Knjige

Pri kupnji knjiga vodi računa o izradi i vrsti papira!

Od pomisli na sveukupnu potrošnju papira može nam se zavrtjeti u glavi. Premda se za izradu knjiga troši samo 2% papira, to ne znači da ona ne utječe na okoliš. A što je sa stablima koja treba posjeći kako bismo dobili papir za izradu knjiga? Stoga, kada kupuješ knjigu, baci pogled između korica. Mnogi vodeći proizvođači knjiga danas koriste reciklirani papir ili papir iz sustava certificiranja šuma. U knjizi će se navesti ako je otisnuta na recikliranom papiru ili ako je izrađena od održivih resursa. Nakon što je pročitao knjigu nemoj baciti. Možeš je dati prijatelju, odnijeti u trgovinu rabljenih knjiga ili se barem pobrinuti za njezino recikliranje. A ako si prešao na e-knjige, bateriju nemoj puniti ako je već puna, a uređaj isključi kad ga ne koristiš.

Računalne igre

Kraj igre? Ne ako igraš na pravi način.

Računalnim se igrama može zabavljati satima, no većina ih brzo izgubi čar. Nakon što dođeš do najvišeg nivoa, igra je uglavnom završena. U tom slučaju, najvažnije je računalnu igru zbrinuti odgovorno. Nemoj je jednostavno baciti u košaru za smeće. Većina je materijala korištenih za izradu CD-ova i DVD-ova toksična i zahtijeva posebnu obradu. Nakon što završiš igru, možeš je dati prijatelju, odnijeti je u dobrotvornu ustanovu ili zamijeniti za neku drugu igru. Mnoge trgovine nude mogućnost razmjene: možeš, na primjer, dobiti popust za neku drugu igru ili će trgovina otkupiti tvoju stariju verziju.

Krpe za čišćenje

Zašto umjesto papira ne koristiti krpu?

Vjerojatno si se upitao je li nakon pranja ruku u javnim mjestima resursno učinkovitije koristiti papirnate ručnike ili uređaj za sušenje. Kako to izgleda kod kuće? Papirnati ručnici praktični su za brisanje prolijene tekućine ili prosipane hrane, ali teško bi ih se moglo nazvati ekološki prihvatljivim proizvodom. Zašto umjesto papira ne koristiti krpu? Papirnati se ručnici moraju baciti nakon jedne jedine upotrebe, a krpa se može oprati i koristiti puno puta. Bolje je kupiti i novu krpu nego ogromne količine papirnatih ručnika.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Recikliranje

Odlaganje proizvoda na deponijima nije održivo. Time se onečišćuje okoliš i rasipaju vrijedni resursi koji bi se mogli ponovno iskoristiti. Recikliranjem materijala poput papira i plastike na jednostavan ćemo način smanjiti učinak svojih svakodnevnih aktivnosti na okoliš.

Krpe za čišćenje

Započni čistiti s krpama!

Vjerojatno si upoznat s raspravom o tome je li pri pranju ruku u javnim mjestima resursno učinkovitije koristiti papirnate ručnike ili uređaj za sušenje. Ali što je s upotrebom papirnatih ručnika kod kuće? Papirnatih ručnici odlični su za brisanje prolivene tekućine ili uklanjanje otpadaka, ali teško bi ih se moglo nazvati ekološki najprihvatljivijim proizvodom. Ako ih upotrebljavaš za čišćenje ili brisanje kuhinje, zašto umjesto njih ne bi upotrebljavao stare krpe? Za razliku od papirnatih ručnika, koji se moraju baciti nakon svakog korištenja, krpa se može oprati i koristiti puno puta. Bolje je kupiti i novu krpnu nego koristiti ogromne količine papirnatih ručnika, ali pritom vodi računa o tome da je krpa izrađena od ekološkog materijala ili od pamuka s certifikatom poštene trgovine.

Kanta za smeće

Povećaj broj kanti za smeće u svom domu!

Povećanjem društvenog blagostanja u Europi stvara se sve više otpada. Svake se godine samo u EU-u proizvedu 3 milijarde tona otpada, odnosno oko 6 tona krutog otpada po osobi. Naravno da je u pogledu resursne učinkovitosti najbolje uopće ne proizvoditi otpad, no u svakom slučaju moramo učiniti sve kako bismo ga ponovno iskoristili ili reciklirali. Recikliranjem se na sjajan način štedi energija i čuva okoliš. Što više recikliramo, manje novih materijala moramo koristiti. Na primjer, za recikliranje papira potrebno je 70% manje energije nego za njegovu proizvodnju korištenjem primarnih sirovina. Provjeri što možeš reciklirati u svojoj regiji, vjerojatno možeš reciklirati oko 60% do 80% sveukupnog otpada. Za materijale koji se u tvojoj općini ne prikupljaju zasebno mogao bi nabaviti nekoliko dodatnih kanti za smeće tako da te materijale možeš prikupiti i odnijeti u najbliži centar za prikupljanje otpada.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Plastične boce

Bolje je kupovati veće plastične boce vode!

Zabrinuti smo zbog sve veće količine plastičnog otpada, međutim možemo učiniti puno toga kako bi spriječili nastajanje otpada. Plastične se boce lako mogu reciklirati, a još bolje je upotrijebiti ih nekoliko puta. Pritom u obzir treba uzeti sljedeće. Bocu koju želiš ponovno koristiti treba isprati toplom sapunicom i dobro osušiti kako bi se spriječio nastanak bakterija. Kad se boca stvarno potroši, recikliraj je. U većini općina plastične se boce prikupljaju. Gdje to nije slučaj, potraži obližnji centar za prikupljanje otpada. U većem dijelu Europe voda iz slavine može se piti, a kupuješ li vodu, bolje je kupiti veću bocu nego nekoliko manjih. Jeftinije je, a istodobno štediš resurse!

plastične posude za van

Može li se plastična posuda iskoristiti više puta?

Hrana za van grešan je užitek, iako postoje načini kako poboljšati učinkovitost korištenja resursa. Kupnjom hrane u plastičnim posudama troše se novi resursi, ali posude koje, na primjer, dobiješ u kineskom restoranu, odlične su za čuvanje ostataka hrane (poput umaka ili salata) u hladnjaku ili škrinji. Kako bi posude trajale dugo, hranu je potrebno zagrijavati u drugom posuđu. Na taj način posudu možeš koristiti više puta, a uz to je i sigurnija jer kemikalije u plastici prilikom zagrijavanja često dolaze u dodir s hranom.

plastične vrećice

Mogu li se vrećice za jednokratnu uporabu koristiti više puta?

Plastične vrećice postale su sinonimom današnjeg rastrošnog društva. Dnevno koristimo milijune vrećica, ponekad samo na nekoliko minuta prije nego ih bacimo. Svake godine prosječni građanin EU-a potroši skoro 250 plastičnih vrećica, a većina tih vrećica koristi se samo jednom. Neke vrećice vrlo su tanke pa se nikad ne recikliraju zbog čega završe na deponiju ili u moru, a za njihovu razgradnju treba i nekoliko stotina godina. Najbolje je svoju vrećicu ponijeti od kuće. Pamučne vrećice ili vrećice od tkanine lagane su i jednostavno ih je nositi sa sobom, a poželjno je odabrati vrećice od organski uzgojenog materijala sa znakom zaštite okoliše. Vrijedi razmisliti i o tradicionalnim košaricama za kupovinu.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

staklena boca

Razlozi zašto je staklo vrhunski materijal!

Staklo postoji već 5 000 godina i ne čudi što nema naznaka da će izaći iz mode. Za to postoji i dobar razlog. Staklo se može u potpunosti reciklirati, i to neprestano. Prije no što staklene boce i staklenke odložiš u za to predviđene kontejnere, razmisli možeš li ih ponovno iskoristiti. Ponovno je korištenje proizvoda učinkovitije od recikliranja s obzirom na resurse jer se ne troši dodatna energija, voda i ostali resursi potrebni za proizvodnju novih proizvoda od recikliranog materijala. Staklene se boce mogu bez rizika koristiti skoro bezbroj puta jer ne gube svoja svojstva i lako se čiste. Koristi ih kao boce za piće, svijećnjake ili čaše za olovke, a ako si kreativno raspoložen, pretvori ih u modernu vješalicu za kapute, svjetiljku ili luster od staklenih boca. Stare staklenke i boce uvijek možeš pokloniti nekome tko ih može iskoristiti. U mnogim trgovinama postoje sustavi povratne ambalaže pa za vraćene prazne boce dobivaš sitni novčani iznos. Boce se potom vraćaju proizvođačima koji ih mogu iskoristiti puno puta, a ti plaćaš samo piće, ne i ambalažu.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Promet/putovanje

Uz stanovanje i prehranu, promet je jedno od najvećih opterećenja za prirodne resurse. Prijevozom s jednog na drugo mjesto troši se energija i resursi. Pomnijim razmišljanjem o našim potrebama za prijevoz i mobilnost u svakodnevnicu možemo uvelike pridonijeti smanjenju utjecaja na okoliš.

slike s godišnjeg odmora

Koliko obiteljski godišnji odmor može utjecati na klimatske promjene?

Utjecaj godišnjeg odmora ovisi o dužini putovanja i načinu na koji putuješ do svog odredišta. Let znatno više utječe na okoliš od vožnje automobilom ili vlakom. To naravno ne znači da ne trebaš ići na godišnji odmor! Dovoljno je razmisliti je li putovanje zrakoplovom nužno. Letovima se troše velike količine goriva te se oslobađa mnogo CO₂. Zračni je promet izravno zaslužan za oko 3% emisija stakleničkih plinova u EU-u, a uzmemo li u obzir neizravne posljedice, ukupni utjecaj na klimatske promjene mogao bi biti dva do četiri puta veći. Zašto ne biste putovali vlakom, ako možete? I zajednička vožnja automobilom imala bi manji utjecaj. Ako se ipak odlučiš za let, iskoristi ga na najbolji mogući način: pokušaj ostati duže i putuj manje često. Uvijek je lijepo ići na odmor, ali vrijedi pritom razmisliti o utrošenim resursima. Naravno, planovi smanjenja emisije ugljičnih spojeva pridonose smanjenju negativnog utjecaja letova zrakoplovom i drugih aktivnosti koje zagađuju okoliš. Na mnogim web-mjestima možeš platiti kako bi se emisije kompenzirale ulaganjem u ekološki prihvatljive mjere, na primjer, sađenjem drveća ili ugradnjom solarnih ploča na javnim zgradama. Kad prispiješ na svoje odredište, potraži smještaj koji poštuje lokalni okoliš, jedi lokalnu hranu i nemoj koristiti automobil.

Ključevi automobila

Nije jednostavno živjeti bez automobila, ali vrijedi pokušati, zar ne?

Da bismo živjeli ekološki svjesnije, za neke se stvari doista moramo potruditi. Za druge gotovo i nije potreban trud. Idite pješice, a ne autom. To je vrlo jednostavno, a nudi brojne očite prednosti kada je riječ o očuvanju okoliša. smanjenje onečišćenja zraka i buke, manja potrošnja resursa za proizvodnju, pogon ili održavanje automobila, a da ne spominjemo pozitivne učinke na zdravlje kao posljedica redovitog kretanja. Naravno, postoje situacije kada je nužno koristiti automobil, ali trebaš li doista koristiti automobil za kratke udaljenosti, poput odlaska do najbliže trgovine ili susreta s prijateljem na kavi, ili možda možeš i prošetati. Uživa li itko obavljati kupovinu u trgovini? Redovi, gužva, mukotrpan izlazak s parkirališta stvarno mogu biti naporni. Stoga kad se sljedeći put nađeš na blagajni, upitaj se je li ta vožnja uistinu bila potrebna? Jesi li možda mogao naručiti dostavu namirnica? Kupovina namirnica na mreži mnogo je učinkovitija.

Još jedan savjet: provjeri rok isteka namirnica tako da znaš što prvo treba potrošiti jer rasipati hranu znači isto što i rasipati resurse. Ako ipak želiš ići u kupovinu treba razmisliti postoji li trgovina u blizini i možda otići pješice ili biciklom. I ne zaboravi popis stvari za kupovinu.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Energetska učinkovitost

Cijelo društvo u velikoj mjeri ovisi o neobnovljivim energetske izvorima poput nafte i plina. Trebamo pronaći načine kako u svoju svakodnevnicu uključiti obnovljive izvore, na primjer, solarnu energiju i vjetar. Učinkovitost također podrazumijeva najučinkovitije iskorištavanje energije koju već upotrebljavamo bez njezina rasipanja. Malim stvarima, gašenjem svjetla kad napuštamo prostoriju ili smanjenjem grijanja, možemo pridonijeti očuvanju okoliša i ujedno uštedjeti novac.

pranje rublja

Je li perilica rublja koju koristiš ekološki prihvatljiva?

Današnje perilice rublja puno su učinkovitije, ali i mi sami možemo pridonijeti učinkovitijoj upotrebi resursa. Voda i energija mogu se koristiti krajnje učinkovito pridržavanjem nekih jednostavnih pravila. Za pranje rublja nije uvijek nužno koristiti najvišu temperaturu, dovoljno je odabrati program kojim će se rublje oprati. Programi za pranje pamuka na 40 °C predviđeni su za punu perilicu, stoga je pokušaj napuniti. Ako perilicu često ne možeš napuniti, sljedeći put razmisli o kupnji manje perilice. Mnoge nove perilice rublja imaju eko- funkciju te troše manje vode i energije. Provjeri etikete i na odjevnim predmetima. Na mnogima stoji "samo kemijsko čišćenje", ali zapravo se mogu prati i ručno. I na kraju, upotrebljavaj prašak za pranje koji je najmanje štetan za okoliš - potražiti znak zaštite okoliša u obliku cvijeta.

prozorski okviri (dnevna soba)

Siguran si da novac ne bacaš kroz prozor?

Zapamti da se oko 30% topline gubi kroz prozore, zbog toga se učinkovitijim prozorima može spriječiti gubitak topline. Početni će se izdatak vrlo brzo amortizirati uštedom na troškovima grijanja. Na prozorima s dvostrukim ili trostrukim staklom plemeniti plinovi uhvaćeni između dva ili tri stakla čine izolacijski sloj. Glavna je prednost takvih prozora zadržavanje topline unutra i odlična zaštita protiv vanjskih utjecaja. Rebrenice i teške zavjese poboljšat će izolaciju topline i zvuka. Ako vam rashlađivanje kuće tijekom ljeta predstavlja problem, rebrenice i sjenila omogućit će vam uštedu na troškovima ventilatora ili klima-uređaja. Ako planiraš mijenjati prozore, provjeri izolaciju cijele kuće (vrata, zidovi, krov, podrum itd.). Angažiraj stručnjaka koji će ti nakon pregleda zgrade savjetovati što treba poduzeti radi poboljšanja energetske učinkovitosti.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Žarulja

Utječu li štedne žarulje na budućnost tvojih unuka?

Utječu, a što ih više ljudi koristi, tim bolje. Nove štedne žarulje troše i do pet puta manje energije od običnih te na taj način smanjuju emisije ugljičnih spojeva. Danas su štedne vrste žarulja dostupne i u supermarketima po niskim cijenama. Dostupne su štedne žarulje koje izgledaju jednako kao i obične žarulje i daju istu kvalitetu svjetla. Štednom žaruljom od 20 W s vijekom trajanja od 12 000 sati uštedi se oko 70 eura u usporedbi s klasičnom žaruljom od 100 W. EU trenutno u svim državama članicama povlači iz prodaje žarulje sa žarnom niti. Tim će se mjerama do 2020. uštedjeti dovoljno energije za godišnju opskrbu energijom 11 milijuna kućanstava. Proizvođači žarulja u međuvremenu su brzo počeli proizvoditi privlačne štedne žarulje, kao što su LED žarulje, a njihova cijena neprestano pada. No na tržištu se i dalje mogu naći i manje učinkovite žarulje, stoga je važno provjeriti etikete i odabrati najučinkovitije žarulje. Čak i energetske učinkovite žarulje ne mora biti uključena kada to nije potrebno.

perilica posuđa

Za manju potrošnju energije dovoljno je nabaviti učinkovitiju perilicu suđa?

Štede li se resursi više korištenjem perilice suđa ili ručnim pranjem? Ovisi o načinu korištenja i vrsti perilice i o tome koliko si učinkovit kad pereš ručno. Perilice uopće nisu sporne jer troše tri do četiri puta manje vode nego što se potroši pri ručnom pranju iste količine posuđa. Jedino je važno odabrati pravi uređaj. Pronađi perilicu suđa visoke energetske učinkovitosti i koristi štedljivi program kad god je to moguće, a perilicu koristi samo kad je puna. Perilicu je najbolje uključivati noću: osim što možeš uštedjeti, koristit ćeš električnu mrežu u vrijeme kad najneučinkovitije elektrane neće biti u pogonu pa će svaki potrošeni kilovat imati nešto niži ekološki otisak. Ako posuđe pereš ručno, odaberi ekološki prihvatljivo sredstvo za pranje posuđa, ne ostavljaj vodu da cijelo vrijeme teče i nemoj je pregrijavati.

Račun za potrošnju plina/električne energije

Ne bi li bilo bolje račune pohranjivati na računalu umjesto na svom stolu?

Nedvojbeno je kako ćemo u budućnosti morati više koristiti obnovljivu i ekološki prihvatljiviju energiju. Moramo uzeti u obzir visoke emisije ugljika izazvane tradicionalnim energetske izvorima poput ugljena i nafte. Upotrebu energije iz obnovljivih izvora možemo potaknuti, među ostalim, povećanjem potražnje za tom vrste energije. Što više ljudi bude koristilo energiju iz zelenih izvora, to će oni postajati jeftiniji. Naravno da se najveća ušteda ponajprije postiže manjom potrošnjom energije, ali u svakom slučaju dobivaš i ako svoj dom počneš grijati obnovljivom energijom. Ugradnja solarnih stanica, na primjer, kratkoročno može biti vrlo skupo,

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

ali ćeš zato dugi niz godina dobivati besplatnu energiju i nećeš se morati brinuti zbog promjena cijene energije. Većina ljudi ipak će najbrže i najlakše smanjiti potrošnju energije učinkovitijim trošenjem. Jedan od prvih koraka prema uštedi energije ugradnja je pametnog brojila za potrošnju energije kojim možeš pratiti svoju potrošnju i utvrditi gdje se energija rasipa. Neki dobavljači energije već ih imaju u svojoj ponudi. Cilj EU-a je da se do 2020. u 80% kućanstava ugrade pametna brojila.

Reproduktor medijskih sadržaja

Koliko bi pjesama mogao kupiti novcem koji je potrošen punjenjem baterija preko noći?

Zašto mnogi od nas ostave mobilne telefone i prijenosne medije te reproduktore glazbe priključena na napajanje i kada se oni potpuno napune? Mnogi žive u pogrešnom uvjerenju da se neprestanim punjenjem elektroničkih uređaja jamči njihovo pravilno funkcioniranje. Istina je zapravo drukčija: stalnim se punjenjem smanjuje vijek trajanja baterije, što znači da bateriju ili uređaj moraš zamijeniti prije, a to nije dobro ni za okoliš ni za džep. Litij-ionske baterije, kao što su baterije koje se koriste u pametnim telefonima, najkorisnije su ako se ne isprazne do kraja i ako se ne napune do kraja svaki put. Najbolje je puniti ih kada im je razina napunjenosti približno 40% te ih prestati puniti kada su napunjene približno 80%. Rješenje je jednostavno: doznaj koliko se dugo tvoj uređaj puni da bi ga na vrijeme mogao isključiti.

prozorski okviri (spavaća soba)

Estetika? Ekonomičnost? Ekologija? Zašto ne odabrati sve troje?

Najbolji način da kuća postane krajnje energetska jest spriječiti gubitak energije. Čim joj se pruži prilika, toplina izlazi kroz sve otvore, stoga je poželjno i iz financijskih i ekoloških razloga toplinu zadržati unutra. Toplina iz kuća najčešće izlazi kroz prozore. Zapravo, približno 30% topline u kućanstvima gubi se zbog loše izoliranih prozora ili prozora s jednostrukim staklom. Iz tog se razloga preporučuju prozori s dvostrukim ili trostrukim staklom. Naravno da će to na početku prouzrokovati izdatke, ali dugoročno tvoj će dom biti topliji, a za grijanje ćeš trošiti manje energije, što je dobro i za okoliš i za džep. Pri odabiru okvira prozora uzmi u obzir termička svojstva materijala i njihovu održivost: drveni okviri, na primjer, proizvode se od obnovljivih izvora i biorazgradivi su. Na kraju, ne stavljajte izolaciju koja nema odgovarajuće prozračivanje: mnoge kuće s novim ili nedavno promijenjenim prozorima imaju problema s kvalitetom zraka u prostorijama zbog nagomilavanja vlage i zagađivača, kao što su radon i formaldehid, koji uzrokuju probleme sa zdravljem u djece i odraslih.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Hladnjak

Napuniti hladnjak je cool?

Uvriježena je zabluda da je hladnjak najučinkovitiji kad je pun, a zapravo je hladnjak optimalno napunjen kada je tri četvrtine pun i štedi većinu energije. Nemoj zaboraviti: očuvanju okoliša možeš pridonijeti i na druge načine. Uz redovito otapanje zamrzivač će biti najučinkovitiji, vrata hladnjaka ne smiješ ostaviti predugo otvorena jer dolazi do ispuštanja hladnog zraka, nemoj stavljati toplu hranu u hladnjak ili zamrzivač – pričekaj da se ohladi. Redovito provjeravaj hranu jer je nema smisla čuvati u hladnjaku ako ćeš je na kraju baciti. Pomakom prema cirkularnom gospodarstvu trebalo bi biti više prilika za unajmljivanje velikih proizvoda, kao što su hladnjaci i zamrzivači. Proizvođači će i dalje biti zaduženi za servisiranje, opremanje i ponovno korištenje dijelova pri kraju vijeka trajanja proizvoda, štedeći energiju i resurse. Ako opremaš dom, potraži mogućnosti pristupačnog unajmljivanja.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Prekomjerna potrošnja

U zapadnim se zemljama potrošnja često povezuje s kvalitetom života. Većina je resursa ograničena ili nejednako raspodijeljena i stoga se ne bi smjeli rasipati, posebice zato što rasipanje obično ima znatne posljedice za okoliš. Porastom svjetske populacije raste i pritisak na svjetske resurse, stoga bismo mi kao potrošači trebali manje razmišljati što želimo nego što zapravo trebamo.

obuća

Zadržat ćeš ih makar ti se više ne sviđaju?

Ne kupuj obuću koju ćeš nositi samo jednom ili dvaput. Isplati se platiti malo više za dobar par cipela koje će potrajati. Kad ih se želiš riješiti, nemoj ih jednostavno baciti u otpad. Možeš ih reciklirati ili pokloniti nekoj dobrotvornoj ustanovi.

Tanjur s ostacima

Oči su gladnije od trbuha?

Rasipanje hrane veliki je problem. Osim što bacanjem hrane pridonosimo stvaranju otpada koji se potom mora zbrinuti, trošimo i energiju i materijale utrošene za uzgoj, prijevoz, obradu, skladištenje i dopremu u svoju kuhinju. Rasipanje hrane možemo smanjiti, na primjer, kuhanjem one količine hrane koju ćemo vjerojatno uspjeti pojesti. Preostalu hranu možeš sačuvati za sljedeći dan. U restoranu, na primjer, šefa kuhinje možeš zamoliti da izostavi sastojak koji sigurno nećeš pojesti ili zatraži da ti se ostaci tvog jela sprema za doma. Ako ostatke unatoč svemu ne možeš iskoristiti, pobrini se da ih odložiš u odgovarajući otpad. U područjima u kojima komunalne službe ne skupljaju kuhinjski otpad poželjno je uložiti u kompost s crvima ili vlastiti vrtni komposter. Postoje komposter koji se mogu držati i u kuhinjskom ormaru, a ne smrde. Čak i ako ne postoji odvojeno prikupljanje prehrambenih otpadaka, dobra je ideja sam izrađivati kompost jer štediš na troškovima prijevoza i ne moraš kupovati zemlju za uzgoj svojih biljaka. Učinkovito korištenje resursa može se najbolje postići nestvaranjem otpada.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

pokloni

Djed Mraz će ove godine nositi zeleno?

Svi volimo poklanjati i dobivati poklone, ali jesi li ikad razmišljao o poklanjanju uz učinkovito korištenje resursa? Puno je vrednije nekome pokloniti svoje vrijeme od poklona koji će završiti u ormaru ili otpadu. Ponudi se odvesti nekoga na izlet ili razgledavanje grada, pokloni bon za babysitting ili poduči osobu jeziku koji govoriš, a ta osoba ga ne zna. Možeš i vlastoručno napraviti dar – pekmez, kekse, pletene čarape ili nakit. Možeš pokloniti karte za kazalište ili koncert. Internetske trgovine s rukotvorinama postale su nevjerojatno popularne ovih godina, a odličan su izvor originalnih, ručno izrađenih recikliranih proizvoda. Ideja za poklon može biti, na primjer, kupnja jednog stabla u amazonskoj prašumi, bon za eko-trgovinu ili tečaj za uzgoj povrća. Osim što su inovativni, takvi ekološki pokloni dodatno podižu svijest o krčenju šuma ili učinkovitosti resursa. Naposljetku, nemoj zaboraviti sitnice – ponovno iskoristiti papir za zamatanje ili izraditi vlastitu čestitku od recikliranog materijala.

odjeća

Rasipanje resursa nije više u modi!

Kupio si odijelo za razgovor u vezi s novim poslom, a drugi put kada si ga htio obući više ti nije odgovaralo? A haljina za posebnu priliku koja je samo jednom nošena? Za izradu odjeće koja ti samo visi u ormaru potrošene su velike količine sirovina. Kad se sljedeći put zaputiš po novu odjeću, sjeti se svih potrošenih resursa: voda, utrošena energija, moguća zagađenja i razmisli trebaš li novu odjeću. Razmisli koliko bi novca mogao uštedjeti boljim korištenjem odjeće koju posjeduješ nego redovitom kupnjom novih odjevnih predmeta.

A zašto ne bi kupio rabljenu odjeću? Mnogi gotovo novi proizvodi mogu se vrlo povoljno pronaći na internet-skim web-mjestima za dražbe. Ako imaš odjevne predmete koje više ne želiš, organiziraj razmjenu odjeće s prijateljima.

Možeš je i pokloniti putem namjenskih web-platforni ili dobrotvornih ustanova. Nedavno provedena studija u Ujedinjenoj Kraljevini pokazala je kako bismo 10% svog novca koji trošimo na kupnju novih odjevnih predmeta mogli potrošiti na posudbu vrhunskih artikala, primjerice odjela i haljina, i time svake godine uštedjeti 1,7 milijuna tona ugljikova dioksida. Razmisli o toj mogućnosti sljedeći put kada dobiješ pozivnicu za neki svečani događaj.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Nakit

Znaš li pozadinu priče o nakitu?

Prilikom kupnje nakita zaboravljamo da se izradom nakita snažno utječe na čovjeka i planet. Trgovci su proteklih godina uložili ogromne napore da odagnaju zabrinutost što se iskopavanjem zlata, srebra i dijamanata onečišćuje okoliš te izrabljuje lokalna radna snaga i autohtono stanovništvo. No i dalje postoji velik utjecaj na okoliš i društvo. Za iskopavanje dragocjenih metala iz zemlje potrebne su kemikalije, na primjer cijanid, živa i sumporna kiselina, čime se u velikoj mjeri onečišćuju ogromne površine zemlje i vode. Iskopavanjem zlata, na primjer, troše se ogromne količine vode. Porastom potražnje za plemenitim metalima povećava se i opterećenje resursa i ekosustava. Neke vrste nakita još uvijek se izrađuju od ugroženih vrsta. Kako možeš pomoći? Izbjegavaj proizvode koji sadrže koralje, bjelokost, kornjačevinu ili brazilsku palisandrovinu. Pri kupnji proizvoda za čiju su proizvodnju ubijene životinje, na primjer, torbi od krokodilske kože, provjeri imaju li certifikat CITES, kojim se jamči održanje bioraznolikosti. Zašto ne bi kupio rabljeni nakit ili nakit od recikliranih materijala? Starinski nakit od recikliranih materijala ljupka je kombinacija starog i novog stila.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Zeleno gospodarstvo

“Zeleno” ili “cirkularno” gospodarstvo odnosi se na način proizvodnje, kupnje i potrošnje. Cilj je ukloniti otpad i u potpunosti iskoristiti dragocjene sirovine koje izvlačimo. Umjesto proizvoda s kratkim vijekom trajanja, koje bacamo kada ih više ne trebamo ili kada se pokvare, zeleno gospodarstvo preferira proizvode koje je moguće jednostavno popraviti, ponovno koristiti, rastaviti, reciklirati ili kompostirati, čime se otpad svodi na minimum, a prema ograničenim prirodnim resursima odnosi se s poštovanjem.

Kasica prasica

Štednjom resursa puniš kasicu

Kada prestaneš kupovati jednokratnu potrošačku robu i jeftinu odjeću loše kvalitete te počneš reciklirati, osviješteno kupovati i smanjivati potrošnju vode i energije, brzo ćeš primijetiti uštede. Zašto uštedeni novac ne bi uložio u dugovječne kvalitetne artikle, koje ćeš koristiti godinama?

Kupaonske vage

Uzimaš li u obzir učinak na okoliš proizvoda koje kupuješ?

Ako još nisi, počni razmišljati jesu li tvoje kupovine održive. Treba li ti zaista novi proizvod ili možeš kupiti i rabljeni ili prenamijenjeni? Treba li ti taj proizvod ili ga možeš unajmiti ili posuditi te uštedjeti na troškovima održavanja i korištenja. Zajedničko korištenje automobila, unajmljivanje alata i opreme, iznajmljivanje kućanskih aparata i svečane odjeće – sve je održivije od kupnje vlastitih proizvoda. Ako imaš novorođenče u kućanstvu, jesi li razmislio o perivim pelenama i maramicama? Dugoročno ćeš uštedjeti novac, privlačnog su dizajna, a kasnije ih možeš i prodati. Potraži tvrtke koje se bave pranjem, prikupljanjem i isporukom proizvoda za višekratno korištenje u tvom području. Ovisno o tome gdje živiš, ako izbjegavaš jednokratne, spriječit ćeš nagomilavanje tona nepotrebnog otpada na smetlištu i stvaranje štetnih emisija metana. Informiraj se o cirkularnom gospodarstvu te razgovaraj s prijateljima i članovima obitelji o tim problemima.

TVOJE ODLUKE MOGU PROMIJENITI SVIJET! VODIČ ZA POTROŠAČE

Lisnica

Bacate li nepotrebno novac?

Ako se potrudite da ne bacate hranu i ne trošite nepotrebno energiju i vodu, lakše ćete uštedjeti novac koji možete potrošiti na ono što zaista volite. Ako svi učinimo tako, sačuvat ćemo našu čemo prekrasnu prirodu te izbjeći troškove povezane s uklanjanjem otpada i uništenim ekosustavima.

Igračka dinosaur

Hoće li ljudi ikada prestati kupovati jednokratne proizvode?

U ekološkom – ili kružnom – gospodarstvu postat ćemo korisnici, a ne potrošači, proizvodi će dugo trajati, a potom će se ponovno iskorištavati i prerađivati. Pritom će se koristiti biološki materijali koji se na siguran način mogu vratiti u prirodu te obnovljivi izvori energije. Ništa se ne gubi, sve se prerađuje, a otpad se svodi na nulu. Informirajte se o cirkularnom gospodarstvu. To je uzbudljiv i dinamičan model koji poštuje ograničenja prirodnih resursa planeta. Zahtijevat će i nova znanja i vještine te nove ideje u svim industrijskim sektorima. Budite dio budućnosti, a ne prošlosti.